

Särskilt utlåtande

Så utvecklar vi Söderhamn till en
attraktiv och hållbar kommun

Söderhamns
kommun

Innehållsförteckning

Arbetet med översiktsplan	3
Vad är ett särskilt utlåtande?	3
Så har utställningen genomförts	3
Inkomna yttranden.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Övergripande om planen.....	3
Om översiktsplan.....	4
Tid och rum.....	4
En hållbar utveckling	4
Utvecklingsstrategi	4
Mark och vatten	6
Natur och vattenområden.....	6
Landsbygd.....	8
Centrala Söderhamn.....	10
Attraktiva bostäder	10
Kulturhistoriskt viktiga miljöer	10
Hållbara resor och transporter.....	11
Näringsliv	13
Hav, kust och skärgård	15
Miljö- hälso- och säkerhetsrisker samt klimatanpassning	16
Teknisk försörjning	18
Riksintressen.....	22
Bilaga LIS.....	25
Bilaga Naturområden och blå stråk.....	27
Bilaga Hållbarhetsbedömning	27
Övriga frågor.....	28

Bilaga 1 Länsstyrelsens Granskningsyttrande

Inledning

Arbetet med översiktsplan

I denna redogörelse föreslås ändringar och tillägg av förslag till ny översiktsplan för Söderhamns kommun efter dess utställning. Inga principiella ändringar har gjorts vad gäller inriktning och mål för översiktsplan. Med föreslagna revideringar läggs förslaget fram till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för godkännande och antagande.

Vad är ett särskilt utlåtande?

Enligt PBL ska kommunen efter utställningen ställas samman alla synpunkter som kommit in i ett särskilt utlåtande. Här redovisas vilka eventuella ändringar i planen som synpunkterna har lett till. Om det finns synpunkter som inte kan tillgodoses i planförslaget bör detta särskilt motiveras. Det särskilda utlåtandet ska bifogas övriga översiktsplanehandlingar. Om planförslaget efter utställningen ändras väsentligt ska kommunen ställa ut förslaget på nytt. Så har utställningen genomförts

Så har utställningen genomförts

Samrådsförfarandet

Samråd för Söderhamns översiktsplan – *så ställer vi om Söderhamn till en hållbar kommun* pågick under tiden 15 november 2017 till och med den 14 mars 2018, i syfte att ge medborgare, föreningar och olika parter möjlighet att yttra sig om planförslaget.

Allmänheten och sakägare blev under samrådet inbjudna till flera samrådsmöten. En samrådsredogörelse finns sedan tidigare framtagen och beskriver närmare hur samrådet gick till och vilka synpunkter som då kom in.

Granskningsförfarandet

Översiktsplanen – *så utvecklar vi Söderhamn till en attraktiv och hållbar kommun* har under hösten 2019 varit utställd för allmänhet och berörda förvaltningar, myndigheter och sakägare under perioden 2019-10-22 till 2019-12-22. Före utställningen har annonsering av översiktsplanen gjorts för att informera om utställningen. Material om översiktsplanen har funnits utställd i bland annat Rådhuset och Stadsbiblioteket för den intresserade att besöka.

Material har även funnits tillgängligt på kommunens hemsida <https://www.soderhamn.se/sidor/bo-bygga-miljo-och-trafik/samhallsutveckling-och-planering/oversiktlig-planering/forslag-till-ny-oversiktsplan.html>

Vilka var svaren?

Under utställningen har 29 skriftliga yttranden kommit in. Fördelningen av vilka som svarat syns i nedanstående tabell.

Länsstyrelsen (samordnat svar från flera statliga myndigheter)	1
Övriga statliga myndigheter	3
Kommuner i Gävleborg	2
Intresseorganisationer, förbund och föreningar	4
Privatpersoner	19

Nedan följer alla yttranden med kommentarer. Föreslagna ändringar på grund av inkomna yttranden är kommenterade i texten. Dokumentet är uppdelat efter yttranden från respektive kapitel i översiktsplanen.

Inkomna yttranden

Övergripande om planen

Trönö

Översiktsplanen är generellt mer konsekvent än tidigare, och följer mer samlat en röd tråd

där kommunens intentioner och principer för vad som gäller tydligare framgår. Den är också mer övergripande och översiktlig än tidigare, och onödiga detaljer har sållats bort. Det är bra! Målstrukturen på s 12 är bra formulerad och illustrerad, likaså utvecklingsstrategin på s 36 ff. angående kartan är vi nöjda att väg 652 nu finns utritad.

Kommentar: Synpunkten noteras

Om översiktsplan

Trönö

Norråla var med på en inledande ortsdialog, men omnämns inte (s 12).

Kommentar: Synpunkten är omhändertagen och korrigerad.

Tid och rum

Länsstyrelsen Gävleborg

Regionalt perspektiv Tillväxt

Det är positivt avseende den regionala utblick som beskrivs i ÖP:n, samt kommunens roll i ett regionalt perspektiv. Det bör dock läggas ytterligare tyngd på analyser, underlag och verktyg från Region Gävleborgs arbete med kunskapsobjektet "Gävleborgs funktionella geografi", och kopplingar till detta bör nyttjas ytterligare och tydligare framöver.

Kommentar: Synpunkter noteras och texten tydliggörs.

En hållbar utveckling

Bergviks allting

Inom såväl området skog som försvar sker idag förändringar och utveckling. Här måste Söderhamns kommun finnas med. Inom båda områdena finns en "nedärvd" erfarenhet och kunskap som bör tas tillvara.

De mesta av följande, nedanstående förslag och kompletteringar, bör också ingå i avsnitten "Mark- och vattenanvändning i Söderhamns kommun" samt "Allmänna intressen". Vi hoppas att det beaktas vid behandling av dessa två avsnitt.

Söderhamns kommun är en del av en stark regional besöksnäring Satsningar genomförs för att åskådlig- och levandegöra Söderhamns industri- och brukshistoria samt krigs- och försvarshistoria.

Kommentar: Synpunkterna har redan omhändertagits i planen och föranleder ingen åtgärd.

Utvecklingsstrategi

ALLIS

Kartbild sid 35 en illustration av "Utvecklingsstrategi för Söderhamns kommun" och texten skapar otrygghet och obalans.

På kartbilden är vissa vägar med men inte andra och i texten finns ingen vägledning vad det betyder. Hur som helst så skapar kartbilden och texten obalans och otrygghet. De vägar vi saknar är; Väg 633 Ljusne rv 50, väg 629 Bergvik ut till E4an och till Ljusne, väg 640 från Bergviksvägen Myskje, genom Marmaverken osv och väg f.d. E4an genom Norraladalen, Kungsgården och mot kommungränsen Hudiksvall.

Obalans i kartbilden är att kustvägen Söderhamn, Sandarne, Ljusne är med, samt vägen Glössbo, Trönö, Kungsgården. De är med som symbol och kan därför uppfattas som prioriterade och kartbilden användas i kommande kommunala ställningstaganden t ex vad gäller kollektivtrafik, upprustning av vägar för att påverka Trafikverket, ny bebyggelse vid kollektivtrafiksstråk osv. Därför viktigt att vägar av betydelse är med i denna symboliskt viktiga kartbild. En vägledning för utvecklingsstrategin i kommunen. Otroligt viktigt att den är tydlig och inte kan missuppfattas.

Kommentar: Illustration 11 som gäller utvecklingsstrategin visar inte var vägarna finns utan visar kopplingen till kommundelcentrum och de stora och viktiga stråken och de regionala sambanden.

Bergvik allting

Delstrategi 1 En landsbygd med levande lokalsamhällen: Bergviksområdet kring de två sjöarna Bergviken och Marmen, som genomströmmas av älven Ljusnan, är ett naturligt utgångsområde och lokal samordningspunkt för service, boende och kommunikationer liksom den alltmer efterfrågade naturturismen och dess rekreationsmöjligheter för Europas stressade storstadsbefolkning. Bergviks läge mitt emellan vägarna 50 och 83 samt vid den upprustade järnvägen mellan Söderhamn och Kilafors, ger bra förutsättningar för framtida miljövänliga kommunikationer för tätorterna mellan Söderhamn och Kilafors och mellanliggande områden.

Kommundelscentrum Bergvik: Bergvik är ett naturligt centrum utanför staden. Det är viktigt att ta tillvara och utveckla kommundelens möjligheter. Vi vill bland annat slå vakt om och utveckla: Förskolorna och grundskolan samt biblioteket, Linden med äldreboende, LSS-boende, hälsocentral samt apotek, Variant köpcenter med idag livsmedelsaffär, post- och pakettjänster, spelbutik, cafeteria, Loppis, Antikt och Auktionstjänst, Vannsätters industriområde med idag Bergvik Flooring, Serveringarna i Bergvik, Småbåtshamnarna i Bergvik, Vannsätter och Sunnanå, Samlingslokalerna (IOGT-NTO, Samstugan/kyrkan, Idrottsparken, Lynäs sommarhem, Hjärtat samt Bergviks Industrimuseum), Allaktivitetshuset IOGT-NTO i Lynäs med bl.a. bowling, gym, innebandy, serveringar, fritidsgård och studierum, Bergviks Industrimuseum med bl.a. Bergvik & Ala AB:s historia och därigenom en viktig del av industrihistorien för stora delar av Söderhamns kommun under 100 år, Idrottsparken med fotbollsplaner, elljusspår och andra motionsspår, danspaviljong, tennisbana, servering samt sol-elanläggning, Kulturlandskapet med såväl industri- och bruksmiljö som jord- och skogsbruk kring älven med sjöarna Bergviken och Marmen samt skogen och bergen utmed Ljusnans dalgång samt naturreservatet Långnäsudden i Lynäs och Hammarn i Vannsätter med gammal lövskog, Fisket i Bergviken och Marmen samt i ett antal sjöar och tjärnar.

I Bergvik finns behov av bostadsbyggande. Det gäller exempelvis senior- och trygghetsboenden samt villor, lägenheter och fritidsboenden. Förtätningar kan ske i Lappstan, på Herrgårdstäkten; båda sidor om väg 588, samt anläggande av nya områden i Norrhäll samt byggande på det kvarvarande obebyggda området i Lynäs fritidshusområde.

Kommentar: *Planeringen kring kommundelcentrum kommer bli analyserad i kommande olika etapperna för Landsbygdstrategin. Det finns förslag till åtgärder under avsnittet "Mark- och vattenanvändning/Landsbygd/ kommundelcentrum".*

Den lokalt upprustade tvärjärnvägen mellan Söderhamn och Kilafors bör kunna bli en klimatsmart lokaltransportmöjlighet. (Kallas sträckan Kilaforsbanan eller Kilaforsspåret?) För att skapa möjligheter till miljövänliga kommunikationer behövs en utbyggnad av gång och cykelvägar inom området t ex: Vojenleden mellan Marmaverken och Bergvik, från Marma finns gång- och cykelväg till Söderhamn, Klovheden/Lynäs och Mohed samt Gamla Korset (väg 588), sträckan Herrgårdstäkten – Variant köpcenter bör här prioriteras, Strandvägen Bergvik och Vannsätter; "Kärleksstigen" bör även byggas som Blåljusled som alternativ evakueringsväg vid järnvägsproblem vid överfarten i Vannsätter.

In- och utfarten vid Variant köpcenter måste förbättras liksom iordningsställande av övergång (GC) mellan Ellervik/Älvstigen och Bäckforsvägen.

Busstiderna bör samordnas bättre med tågtiderna i Söderhamn och Holmsveden. Önskvärt att införa anropstrafik för boende i Vannsätter och Österbacken samt Lynäs och Sunnanå.

Vi vill även att Holmsvedens tågstation liksom Ljusnes tas upp i texten – för den regionala persontågtrafiken finns tre stationer som samtliga bör sättas in ett utvecklingsperspektiv; boende, pendling samt företagsetableringar.

Kommentar: *Området kommer analyseras i en kommande Trafikstrategi och förslaget till åtgärder är tagen under avsnittet "Hållbara resor och transporter".*

Bergvik som kommundelscentrum har goda förutsättningar beträffande näringslivets tjänstesektor, småföretagande och naturturism med rekreativaktiviteter och natur- och kulturförutsättningar samt småföretagande.

Tillgängligheten till *Ljusnans älvdal* med områdena kring sjöarna Marmen och Bergviken kan öka genom anläggande och underhåll av stigar och vandringsleder samt en förlängning av *Sågverkstrampet* från Sandarne via gamla banvallen till Askesta och därifrån till världsarvsgården Erik-Anders samt till Söderhamn via Söderala. På sikt även till Marmaverken, Bergvik, Vannsätter, Hälsingmo, Kyrkbyn/Tyby och Söderala åns dalgång.

Exempel på *stigar och vandringsleder* kan vara runt Marmen och Bergviken samt Gullberg, Mickelberget, Lillklitten och Villsjön. En ny led kan vara Carl von Linnéleden; Linnés färdväg genom Söderhamnsbygderna på hans norrlandsresa.

Vi vill även slå vakt och utveckla badplatserna Badkullen, Lynäs sommarhem, Norrhäll (Vannsätter/Fallen) samt vid småbåtshamnen vid Lappstan.

Området runt sjön Bergviken innefattar även delar av Bollnäs; Segersta och Hanebo. En samordning bör därför ske med Bollnäs kommun.

Kommentar: *Yttrandet är omhändertaget i planeringsinriktningarna under avsnittet "Allmänna intressen/Folkhälsa, idrott och friluftsliv". I framtida planering av vandringsleder kommer yttrandet att värderas omhändertas i kommande arbete och ärendet sparas i granskningsyttrande för översiktsplanen.*

Söderhamns kommun är en **vattenkraftskommun** som producerar stora mängder el-energi i vattenkraftverken Bergvik, Höljebro 1 och 2, Ljusne strömmar samt Ljusnefors. Det är viktigt att det tas med i integrerade och förnybara lösningar. Effektivisering och teknikutveckling av vattenkraftsstationerna är av stor betydelse för att möta den ökande efterfrågan av elektricitet.

Kommentar: *En ny planeringsinriktning läggs till under avsnitt teknikförsörjning under Produktion av förnybar energi. För att vattenkraften ska bli ett långsiktigt alternativ för förnyelsebar vattenenergi alternativ bör vandringshindrens påverkan på ekosystemen bör minskas till en acceptabel nivå.*

Mark och vatten

Trönö

Landskapet präglar bygdernas identitet: Här finns en viss inkonsekvens angående hur bygderna beskrivs: Det är helt rätt att beskriva kyrkomiljön i Skog, eftersom den är historiskt betydelsefull. Men vi saknar i sammanhanget beskrivningen av gamla kyrkan i Trönö, Norrlands bäst bevarade kyrkplats, med dokumenterat läns- och riksintresse. Den är också historiskt betydelsefull, och en väldigt viktig del av Trönös identitet. Detsamma gäller att en mängd byar som ingår i Holmsvedenbygden räknas upp. Ska texten vara konsekvent så ska andra bygders byar också räknas upp, annars ska bara de särskilt värdefulla områdena omnämnas.

Av de femton fäbodvallar som finns i Trönö är urvalet i texten av några, men inte andra, svår att förstå. Vad är intressant med Svartjärnsbodarna? Se över exemplen för ett bättre urval och hänvisa vidare till Naturatlasen och Värdefull natur i Gävleborg i en Läs mer-ruta för fäbodvallarna. Vi saknar planeringsinriktning för kapitlet.

Vi lägger till information om gamla kyrkan i Trönö

Kommentar: *Kapitlet beskriver mark och vattenanvändning och är ej en beskrivning av allmänna intressen och kyrkan är nu nämnd i dokumentet.*

Natur och vattenområden

Länsstyrelsen Gävleborg

Miljö kvalitetsnormer

S. 57: under rubriken Vatten och blå stråk, anges målsättningen med Ramdirektivet för vatten som "Målsättningen med direktivet är att till 2025 ha god ekologisk och vattenkemisk status i alla inlands-, kust- och grundvatten". Detta bör ändras till "Målsättningen med direktivet är att alla

ytvattenförekomster ska bibehålla eller uppnå god kemisk och ekologisk status, samt för grundvattenförekomster god kemisk och kvantitativ status, till 2025 eller senast 2027”.

Kommentar: Vi ändrar i texten enligt förslaget ovan.

Planen behöver fortsatt förtydligas så att den status och de miljö kvalitetsnormer som redovisas gäller för förvaltningsperioden 2016–2021. Förtydligande behövs även kring att dessa kommer att uppdateras löpande och att den fysiska planeringen behöver utgå från den mest uppdaterade bedömningen, som redovisas i VISS.

Kommentar: Texten omhändertas i avsnittet allmänna intressen.

Det saknas fortfarande en tydlig lokal analys kopplat till status och miljö kvalitetsnormer, primärt för ytvatten. Det som redovisas för grundvatten på s. 132 är mer konkret i detta avseende, detta behöver kompletteras även för ytvatten. För ytvatten redovisas status och miljö kvalitetsnormer, men det saknas i stora delar en analys över vilka de största problemen är, var de förekommer, vilken påverkan som finns, och hur det kopplar till åtgärderna, särskilt rörande fysisk planering, som kommunerna är ålagda i Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Planeringsinriktningen att planläggningen ska medverka till måluppfyllelse av vattendirektivet (s. 57) är fortsatt alltför svag.

Kommentar: Ärendet hanteras i VA-plan och den analys som är gjord där. Starkare hänvisning till VA-planen under avsnittet Allmänna intressen. Starkare koppling till blå stråk görs i översiktsplanen inför antagandet.

ALLIS

I granskningsdokumentet saknas fortfarande mycket gällande vatten. Gäller allt sjöar, vattendrag och grundvatten. Det som finns är en karta som visar statusen på sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten i vår kommun. I text saknas det helt en beskrivning av de tyngsta problemen och ett ställningstagande eller planeringsinriktning för hur problemet ska kunna åtgärdas. Det räcker inte att i Planeringsinriktning sid 57 skriva ”Planläggning ska medverka till måluppfyllelse av vattendirektivet” eller som en annan formulering under rubrik Planeringsinriktning sid 56 ” I program och detaljplaneskedet ska kommunen visa att en negativ påverkan på vattenförekomsten inte riskeras vid genomförande och att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan uppnås och vattenkvaliteten förbättras”. Dessa formuleringar är bra då ny mark exploateras eller nya verksamheter, bostäder ska etableras. I dokumentet finns däremot inget om kommunens viljeinriktning för där problemen redan finns. Exempelvis Söderhamnsfjärden, som är den mest näringsrika fjärden i länet. Fjärden är kraftigt påverkad av grumlande material och närsalter från främst Norrala- och Söderalaån. Även Söderalaån har flera problem kopplad till utdikning. Vattnets snabba flöde ger kraftigt erosion av dikeskanter. Detta märks särskilt tydligt i vår tätort Söderhamn. Vi tänker även på problematiken i den kommunal dricksvattenförsörjningen. Kinstaåsen med väg 50, uttag vid Ålsjöns vattenverk med sämre råvattenkvalitet, Östanbodalen av åsen med föroreningar från F15- tiden, samt Järvsjöns ytvattentäkt sårbart och under sommartid blir dricksvattnet varmt. Även om dessa problemområden kommer att finnas med i kommande VA-plan finns det ett stort värde i att kommunen i en översiktsplan uttalar en viljeinriktning för så tydliga problemområden, vilka dessutom har stor betydelse för fortsatt samhällsutveckling i vår kommun.

Kommentar: Ärendet hanteras i VA-plan och den analys som är gjord där. Starkare hänvisning till VA-planen under avsnittet Allmänna intressen. Starkare koppling till blå stråk görs i översiktsplanen inför antagandet.

ALLIS

Sid 56 Lägg till ”lokalt perspektiv” i meningen i huvudtexten ”Naturområdena utgör viktiga resurser för naturvården och friluftslivet ur både ett nationellt, regionalt och **lokalt perspektiv**.” Förtydliga under detta stycke att förteckningen i Bilaga ”Naturområden och blå stråk” är de områden och objekt som avses på sidan 56 i huvuddokumentets text gällande kommunens ställningstagande formulerat under rubriken ”Övergripande planeringsinriktning”.

Det skulle även underlätta förståelsen av Bilagan "Naturområden och blå stråk" om kartan på sidan 53 fanns med i bilagan. Eftersom siffror på kartan syftar till bilagans text.

Kommentar: *Texten ses över och korrigeras.*

Landsbygd

Trönö

Vi är nöjda med formuleringen av när jordbruksmark kan bebyggas, det gör bostadsbyggande (och därmed utveckling) i Trönö möjligt! Vi är också nöjda med det utsedda LIS-området här.

* Norrala Saknas som tätortsnära landsbygd (s 59).

* Under rubriken Trönö- och Norralaskogarna är, efter den inledande meningen, bara Trönö beskrivet. T ex finns ingen av Norralas fina och bevarandevärda fåbodar med i uppräknigen! Se Värdefull natur i Gävleborg för att hitta text som beskriver Norrala.

Kommentar: *Norrala räknas som landsbygd i översiktsplanen och kommunen tycker sig ha beskrivit det tillräckligt. Det skrivs en starkare hänvisning till kartorna.*

ALLIS

Kommunbyggerådet anser fortfarande att i dokumentet är det mycket fokus på "kommundelscentrum". Bättre att beskriva omgivande bygder med dess centrum. Det är VIKTIGT att hålla ihop kommunen och inte dra isär. TIPS! Se över hela dokumentet igen för att spana efter formuleringar som splittra kommunen. Formulera om så att det skapar en sammanhållen kommun. Exempel på en sådan formulering sid 58 under rubrik Övergripande planering "Utveckling i form av ny bebyggelse, verksamheter *koncentreras i första hand* till kommunalscentrum". En bättre formulering- "Utveckling i form av ny bebyggelse och verksamheter ska ske för att förstärka kommunalscentrum och kan därför ske i kommunalscentrum och omgivande bygder. Genom en sådan formulering öppnas fler geografiska områden upp och framtida utveckling är platsmässigt inte bara låst till orterna Bergvik, Trönö, Ljusne, Holmsveden och Stråtjärä. Vilket det även står under Rubrik "Attraktiva bostäder och boendemiljöer"

Kommentar: *Det som ifrågasätts är en av översiktsplanens bärande idéer och det är därför texten ej ändras.*

I dokumentet står på sid 60 under planeringsinriktning " Kollektivtrafiken utvecklas med fokus på samband mellan kommunalscentrum, centrala Söderhamn och övriga regionen". Det är bra men ändå vill vi ännu en gång förtydliga att det också är viktigt, med kommunikationen inom kommundelen och mellan kommundelarna. Vi tänker då framför allt på busstrafiken. Cykelstråk/gång-och cykelvägar har tydligare lyfts fram i granskningsdokumentet vilket är bra. Det gör det ju möjligt att bo och leva i hela kommunen och få ett gott vardagsliv. Stärker också framtiden för ett hållbarare samhälle.

Kommentar: *Inget av yttrandet föranleder någon åtgärd.*

Kommunikationen med omgivande kommuner är viktiga att beskriva. Exempelvis Holmsveden/Stråtjärä har nära relation med kommunerna efter Norra Stambanan, väg 272, E4:an och väg83. Omgivande kommuner ger förutsättningar för pendling till arbete, utbildning, rekreation och samhällsservice på närmare avstånd än till kommunens centralort. Till omgivande kommuner räknas Ljusdal, Bollnäs, Ockelbo och Gävle. Tönnebro rastställe vid E4:an är viktig för arbetstillfällen i sydvästra kommundelen. Både för åretrunt och säsongsanställningar.

Även viktigt beskriva samverkan Bollnäs, Hudiksvall och Gävle. Vi saknar även hur kommunen tänker sig framtida arbetet med koppling till Uppsala-Arlanda- Stockholm

Kommentar: *Vi delar synpunkterna och frågan illustreras på sidan 35 av Utvecklingsstrategi för Söderhamns kommun.*

Sid 61 här saknas "Planeringsinriktning" för denna del av huvudområdet Landsbygd. Detta betyder att stora geografiska områden som rör boende, verksamheter, transportsystem och övrig samhällsutveckling för dessa områden finns ingen tydlig kommunal viljeinriktning. Det räcker inte att det finns planeringsinriktningar under rubriker som "Natur och vattenområden", samt "En grön och vattennära kommun". De formuleringarna är mer för att säkra och skydda olika gröna och blå värden. Här kommer inte in hur vardagslivet kan utvecklas i de områden som avses under rubriken "Landskapet präglar bygdens identitet". Inte heller kommunens syn på hur det ska vara att fortsatt leva i dessa bygder.

Kommentar: Avsnittet beskriver de värden som byggena har och planeringsinriktningar beskrivs i övergripande planeringsinriktningarna på sidan 58 samt nu med en planeringsinriktning. En kommande Landsbygdstrategi kan en mer utförande analys göras och möjligen ge en bättre inriktning på hur bygderna identitet värnas.

Allmänt om beskrivningen av dessa delar av kommunen. Det finns en viss inkonsekvens hur bygderna beskrivs; - Det är helt rätt att beskriva kyrkomiljön i Skog, eftersom den är historiskt betydelsefull. Men vi saknar i sammanhanget beskrivningen av gamla kyrkan i Trönö, Norrlands bäst bevarade kyrkoplatz, med dokumenterat läns- och riksintresse. Den är också historiskt betydelsefull, och en väldigt viktig del av Trönös identitet. - Detsamma gäller att en mängd byar som ingår i Holmsvedenbygden räknas upp. Ska texten vara konsekvent så ska andra bygders byar också räknas upp, annars ska bara de särskilt värdefulla områdena omnämnas.

Dessutom anser vi att Norrala inom i stort sett alla områden är bort glömt.

Kommentar: Texten i översiktsplanen för "Landskapet präglar bygdernas identitet" är enbart exempel för att illustrera området. Därför är inte objektlistan komplett. Vi kommer dessutom se över texten för att få en mer logisk ordningsföljd.

I dokumentet står att en Landsbygdstrategi ska tas fram sid 58 under rubrik "Landsbygd" och "Förslag till åtgärder. Bra formulerat. Från Kommunbygderådet önskar vi framföra att detta arbete ska prioriteras framför andra strategiska dokument och planer och program. Även värdefullt då det just nu pågår lokala arbeten ute i bygderna med Lokala utvecklingsplaner (LUP) och Lokala ekonomiska analyser (LEA). Det är även logiskt att program för kommundelarna kommer efter att landsbygdstrategin är genomarbetad.

Kommentar: Vi kommer arbeta om illustration 4 och 5 i genomförandedelen för att koppla det mer mot mindre tidsperspektiv och därmed enbart förtydliga behovet av framtagandet av dokumenten.

ALLIS

Sid 60 Rubrik Kommundelscentrum under "Planeringsinriktning" Ny bebyggelse ska i första hand tillkomma i kollektivtrafiklägen- Det är bra formulering. Sedan är det svårt att förstå meningen med att det också ska vara i kommundelscentrum och i anslutning till kommundelscentrum. En sådan formulering ger allt för stor inlåsningseffekt om båda delarna ska vara uppfyllda för ny bebyggelse. Bättre till exempel med följande formulering Ny bebyggelse ska i första hand tillkomma i kollektivtrafiklägen eller i anslutning till kommundelscentrum I t ex Mohed och Marmaverken finns detaljplanelagda områden efter tidigare rivningar, som mycket väl skulle kunna bebyggas och där finns en busslinje 64 (genom Myskje, Marmaverken, Marmaskogen, Söderala respektive busslinjerna 66 Mohed och 68 Mo, samt linje 100 på riksväg 50. Ny bebyggelse här stärker definitivt kommundelscentrum Bergvik. Även Söderhamns tätort stärks av ny bebyggelse här. Alltså dubbel effekt.

Kommentar: Vi ändrar texten till **eller** enligt yttrandet.

Bergvik allting

Sjö- och älvlandskapet Den text som finns om Marmen på sidorna 61 och 62 stämmer även in på Bergviken; fornlämningar; kolningsgropar och bybildningar, industrilandskap; träindustri som sågverk och pappersmassfabriker, odlingslandskap i Skog, Lynäs och Vannsätter. Bergviken är dessutom

Hälsinglands näst största sjö (Dellensjöarna är större).

Tillägg Bergviken och Marmen: I sjöarnas respektive utlopp (i öster) finns vattenkraftverk. Under drygt 100 år hade sjöarna stor betydelse för flottningen. I båda sjöarna fanns stora skiljen och virkesupplag.

Kommentar: *Texten ändras enligt yttrandet.*

Centrala Söderhamn

Länsstyrelsen Gävleborg

Det finns även möjlighet för kommunen att arbeta samman fler av de gällande översiktsplaner som finns inom kommunen i detta material till den framtida kommuntäckande översiktsplanen.

Kommentar: *Planer och program som gäller och upphör att gälla förtydligas.*

Trönö

En gång- och cykelväg finns utbyggd från centrala Söderhamn till Borg i Norrala, alltså inte bara till Vågbro som det står i texten (s 66).

Kommentar: *Texten korrigeras enligt förslaget.*

Attraktiva bostäder

Länsstyrelsen Gävleborg

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsen Gävleborg ser positivt på att kommunen lyfter upp möjligheterna att omvandla befintliga lokaler till bostäder, vilket också framhävs i bostadsförsörjningsprogrammet. Genom omvandling kan kommunen öka tillskottet av nya bostäder utan att behöva förlita sig på enbart nyproduktion. Eftersom det generellt sätt är dyrt att bo i nyproduktion finns även förutsättningar för att en del av detta nyttillskott av bostäder kan efterfrågas av fler.

Kommentar: *Synpunkten noteras och föranleder inte någon hantering.*

ALLIS

I granskningsdokumentet står på sid 84 "Möjlighet att bo kvar i kommundel ska finnas även när behov och önskemål förändras". Bra, om detta betyder mer än bara komplettering av bostäder i kommundelscentra. Vilket det står på andra ställen i dokumentet. Det är bra om ett bredare tänk finns såsom kommundelscentrum och de omgivande bygderna. För stelbent om bara boende i kommundelscentrum ska stärka servicen. På landsbygden är det ju hela bygden som stärker byn/orten. Det finns samhällen som ligger mellan två utpekade kommundelscentra och skulle då kunna stärka service på två platser. Vi har från alla platser vi besökt under samrådtiden fått höra att det är stort behov av boende för äldre som vill lämna sitt boende i villan. Starkt önskemål är då en flytt till boende i hembygden, där släkt och vänner finns. På många platsen finns det inga lägenheter att hyra, vilket upplevs som en stagnation på många orter/byar

Kommentar: *Yttrandet föranleder ingen ändring i planen. Planeringen kring kommundelcentrum kommer bli analyserad i kommande olika etapperna för Landsbygdsstrategin.*

Kulturhistoriskt viktiga miljöer

Bygg och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden använder befintliga inventeringar av kulturmiljöer och andra dokumentet som vägledning vid bygglov där det saknas detalj- eller områdesplan. Det är av stor vikt att kunskap som finns i dessa vägledande dokument inte försvinner.

Det är därför viktigt att Översiktsplanen hanterar dessa dokumentet, antingen genom att ta upp den i Översiktsplanen eller skriva in text om aktualitets förklarar dessa.

Kommentar: *Bilagan Kulturhistoriska miljöer visar på de områdena och detta förtydligas även i översiktsplanen.*

Länsstyrelsen Gävleborg

Kulturmiljöprogrammet

Ambitionen att ta fram ett kommuntäckande kulturmiljöprogram är utmärkt och Länsstyrelsen Gävleborg understryker att det arbetet bör prioriteras och då särskilt angeläget i avseendet hur riksintressena för kulturmiljövård kan säkerställas med detaljplanering eller områdesbestämmelser. Här kan kommunen med fördel använda sig av det kunskapsstöd som Boverket tagit fram på sina sidor PBL-kunskapsbanken där exempel från ett flertal olika kommuntyper finns redovisade. Länsstyrelsen Gävleborg kan också bidra med ekonomiskt stöd för framtagande av ett sådant program.

Kommentar: Vi kommer arbeta om illustration 4 och 5 i genomförandedelen för att koppla det mer mot mindre tidsperspektiv och därmed enbart förtydliga behovet av framtagandet av dokumenten. I samband med det kommer prioriteringen av Kulturmiljöprogrammet att omprioriteras.

Hållbara resor och transporter

Privatperson

Fyrfilig E4 Trafiken blir mer och mer intensiv och allmänna transportmedel (tåg, buss) fungerar inte i alla situationer. Kommunen bör konstant signalera behovet!

Dubbelspårig järnväg Behovet är stort även här!

Busstrafik - den lokala. Förstår inte att dessa stora bussar, med täta avgångar och mycket få passagerare, får trafikera centrum med omnejd. Utsläppen borde bli enorma. Miljöbov?

Kommentar: Yttrandet föranleder inte någon åtgärd.

Länsstyrelsen Gävleborg

Biltrafik

Kommunens inriktning att ta fram en trafikstrategi är positiv och ett viktigt underlag i det fortsatta utvecklingsarbetet. En trafikstrategi skapar tydliga riktlinjer och strategier för hur kommunen ska fortsätta sitt arbete i att skapa långsiktigt hållbara transportsystem i enlighet med kommunens övriga utveckling.

Det är positivt att utvecklingsområden av verksamheter pekats ut vid redan befintlig infrastruktur som är avsedd för farligt gods. Utvecklingsområdet för E-center logistikområde utpekats i planhandlingarna över området där en triangelanslutning mellan Ostkustbanan och Kilaforsspåret finns. Denna triangelanslutning är något som kommunen ska ta hänsyn till vid exploatering av E-center logistikområde.

Vid utveckling av både E-center logistikområde och E-center handelsområde kommer en trafikökning att ske. Hur denna ökning kan komma att påverka trafiken på närliggande vägar såsom väg 50 och E4 är något som kommunen fortsatt ska utreda. Detta för att kunna minimera risken för köbildning och upprätthålla trafiksäkerheten på vägarna. Det är viktigt att den statliga infrastrukturen inte påverkas negativt av exploateringsföretag.

Kommentar: Trafikutredningar görs inför större exploateringsprojekt och när det gäller områden kring noden Söderhamnsporten/E-center görs utredningar med ett helhetsperspektiv.
Godstrafik.

Det är positivt att det under avsnitten godstransporter och verksamhetsområden, framgår att viktiga hamnars funktion ska säkerställas och ska ges förutsättning att utvecklas.

Det bör även nämnas att ett prioriterat område i regeringens nationella godstransportstrategi är att främja en överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart. Kommunen bör beakta möjligheten att bidra till detta i sitt framtida planarbete.

Kommentar: Kommunen följer noggrant vad som avser hållbara transporter och i dagsläget prioriteras överflyttning till tåg och båt framförallt långvägstransporter. Planeringsinriktningen för godstrafik kompletteras.

Region Gävleborg

Region Gävleborg anser att inriktningar för infrastruktur och kollektivtrafik ligger väl i linjer med planens övergripande mål, vilket bland annat innebär att bebyggelse prioriteras i kollektivtrafiknära lägen liksom att kollektivtrafik koncentreras till huvudstråken. Vi anser samtidigt att det kan vara motiverat att tydliggöra hur uppdrag och ansvarsfördelning ser ut mellan lokal, regional och statlig nivå. Det finns ett antal skrivningar där det lätt kan uppfattas som att det är kommunen som har ansvar för kollektivtrafiken, här exemplifierat genom skrivning på sid 93. " Det är en utmaning för en landsbygdskommun som Söderhamn att kunna erbjuda en attraktiv kollektivtrafik för invånarna, eftersom befolkningsunderlaget är begränsat." Kommuner, Region Gävleborg och Trafikverket har olika roller och ansvar vilket bör tydliggöras för läsare av översiktsplanen. Vi föreslår därför att en kort beskrivning införs om roller och ansvar inom arbetet med planering och genomförande av både kollektivtrafik och byggande av väg- och järnvägsinfrastruktur. Viktiga dokument i detta är det regionala trafikförsörjningsprogrammet, länsplanen för regional transportinfrastruktur och nationell plan för transportinfrastruktur. Ytterligare konkretiseringar sker sedan framöver lämpligen i kommande trafikstrategi och andra kommande strategiska dokument.

Kommentar: Synpunkten är noterad och omhändertaget i dokumentet

Trafikverket

Trafikverket har tagit del av handlingarna i ärende "Utställning gällande översiktsplan för Söderhamns kommun", där vi lämnar följande synpunkter;

Planhandlingarna har förtydligats genom att kommunen har lagt till kartor vilket skapar en tydligare bild över hur kommunen vill utvecklas. Trafikverket ser positivt på kommunens inriktning att ta fram en trafikstrategi som ett viktigt underlag i det fortsatta utvecklingsarbetet. En trafikstrategi skapar tydliga riktlinjer och strategier hur kommunen ska fortsätta sitt arbete i att skapa långsiktigt hållbara transportsystem i enighet med kommunens övriga utveckling. Kommunen ser även positivt till ostkustbanans breddning till dubbelspår då det skapar snabbare och miljövänligare pendlingsmöjligheter.

För utvecklingen av centrala Söderhamn har kommunen pekat ut ett område för bostäder i direkt anslutning till ostkustbanan samt inom Trafikverkets riksintressekorridor för utbyggnation av ostkustbanan. Trafikverket vill upplysa om att en planerad ombyggnation av ostkustbanan finns, vilket gör att korridoren för detta ska beaktas av kommunen vid ny exploatering.

Trafikverket ser positivt till att utvecklingsområden av verksamheter utpekats vid redan befintlig infrastruktur som är avsedd för farligt gods. Utvecklingsområdet för E-center logistikområde utpekats i planhandlingarna över området där en triangelanslutning mellan Ostkustbanan och Kilaforsspåret finns. Denna triangelanslutning är något som kommunen måste ta hänsyn till vid exploatering av E-center logistikområdet. Trafikverket ser gärna att kommunen har tidiga dialoger med Trafikverket vid framtagandet av planprogrammet för E-center logistikområdet samt vid detaljplaneskedet.

Vid utveckling av både E-center logistikområdet och E-center handelsområde kommer en trafikökning till området att ske. Hur denna ökning kan komma att påverka trafiken på närliggande vägar så som väg 50 och E4 är något som kommunen bör utreda. Detta för att kunna minimera risken för köbildning och upprätthålla trafiksäkerheten på vägarna. Det är viktigt att den statliga infrastrukturen inte påverkas negativt av exploateringsföretag.

Kommentar: I samband med detaljplanering kommer buller, vibrationer och riskfrågor att uppmärksammas. Bebyggelsen utformas så att goda bostadsmiljöer uppnås och transportkorridorer kommer undantas från exploatering. Trafikutredningar görs inför större exploateringsprojekt och när det gäller områden kring noden Söderhamnsporten/E-center görs utredningar med ett helhetsperspektiv.

Näringsliv

Länsstyrelsen Gävleborg

Jordbruk

Jordbruksmark är en viktig resurs och frågan om exploatering av jordbruksmark har uppmärksammats allt mer de senaste åren. Hur kommunen arbetar för att upprätthålla ett livskraftigt och fungerande jordbruk kommer att bli en allt viktigare fråga i framtiden med anledning av både klimatförändringar och exportläget till följd av krissituationer i världen. Det är viktigt att brukningsvärd jordbruksmark inte tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar och att mer ambitiösa och grundliga undersökningar görs för eventuella undantag från detta. I planärenden där jordbruksmark föreslås bebyggas, behöver därför kommunen vara tydlig med att brukningsvärd mark inte ska användas eftersom det finns mark med sämre kvalitet, alltså ej brukningsvärd. I såväl Sveriges nationella livsmedelsstrategi som i länets handlingsplan slås det fast att primärproduktionen ska öka. Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel har under lång tid sjunkit, samtidigt som efterfrågan på närproducerad och/eller ekologisk mat ökar. Ekologisk produktion tar större arealer i anspråk eftersom det krävs mer egenproducerat foder och det inte går att använda handelsgödsel och växtskyddsmedel för att höja skördenivåerna.

Kommunen belyser jordbruksmarkens betydelse i ÖP:n, men detta bör utvecklas ytterligare kopplat till hur man avser uppfylla kraven i 3 kap 4 § miljöbalken. Det är positivt att det finns tydliga planeringsinriktningar kopplat till kapitlet om Lokal mat och ett rikt odlingslandskap. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. I planärenden där jordbruksmark föreslås bebyggas behöver därför kommunen föra ett resonemang kring den brukningsvärda markens kvalitet, om den tänkta exploateringen är ett väsentligt samhällsintresse, samt göra en bedömning och redogöra för om den tänkta exploateringen kan ske på annan mark. För att få bebygga brukningsvärd jordbruksmark krävs det alltså enligt 3 kap 4 § MB en konkret utredning som visar att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 januari 2019 i mål nr P 3809–18).

Detta innebär med andra ord att kommunen redan i översiktsplanarbetet ska redovisa alternativa utbyggnadsområden och även belysa konsekvenser från allmän synpunkt av de olika alternativen, om avsikten är att bebygga brukningsvärd jordbruksmark (se prop. 1985/86:3 s. 54 och s. 158).

Om brukningsvärd jordbruksmark trots allt exploateras bör ny jordbruksmark erbjudas drabbade jordbrukare. Det är också viktigt att undvika att mark splittras till allt för små fält eller inte går att nå därför att vägar och annan infrastruktur delar landskapet.

Söderhamns kommun har ca 4 700 hektar åker och ca 25 000 invånare. Söderhamn är självförsörjande på ägg men i övrigt är självförsörjningsgraden mycket låg. Fram till 1990 fanns en omfattande mjölkproduktion och även en hel del spannmål, men sedan dess har spannmålen ersatts med vall och mjölkkorna med kött djur.

Självförsörjningen av livsmedel är mycket låg, se figur nedan. Det produceras mycket liten andel av behovet av mjölk, nöt-, gris-, lamm- och kycklingkött. Ägg är den enda jordbruksproduktion som kommer upp i nivå med behovet. Med tanke på att det finns jordbruksmark i linje med kommunens totala behov finns en utvecklingspotential för produktion och för sysselsättning inom livsmedel i kommunen. Även om antalet invånare inte skulle komma att öka i framtiden ska tillgången till jordbruksmark ses som en värdefull tillgång. Kommuner med odlingsresurser i närområdet blir därför mycket viktiga för kommuner som saknar detta för att klara sin egen livsmedelsförsörjning i framtiden.

Kommentar: När översiktsplanen är antagen kommer kommunen se till att jordbruksmark ej exploateras. Om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk och kommer det göras en utredning.

Skogsbruk

Det saknas en beskrivning av skogen som naturresurs. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt minimera åtgärder som påtagligt försvårar ett rationellt skogsbruk (enl. hushållningsbestämmelsen 3 kap MB).

Kontinuerligt bildas nya skyddade områden och nya nyckelbiotoper identifieras, vilka redovisas på Skogens Pärlor⁹. Om åtgärder riskerar att skada ett biotopskyddsområde ska dispens sökas hos Skogsstyrelsen.

Kommentar: Ämnet Skogen hanteras som en naturresurs i avsnitten *Näringsliv och En grön vattennära kommun. Alla skyddade områden och nyckelbiotoper räknas upp i "Bilagan Naturområden och blå stråk"*.

Trönö

Besöksnäringen växer i kommunen

Här räknas några exempel upp på besöksmål, varav det enda öster om E4 är Erik Andersgården (s 101). Visst kan väl besöksmålen vara lite bättre fördelade över kommunen även om de bara är exempel?

Vi saknar text om föreningarnas betydelse för besöksnäringen. Här i Trönö finns inget företag som livnär sig direkt på besöksnäringen, trots att omfattningen är betydande, här är det föreningar som verkar inom näringen. Även i övriga kommunen är det en hel del föreningar som ansvarar för och driver verksamheter som utgör attraktiva besöksmål. Uppmärksamma och förtydliga det någonstans under rubriken, helst i en planeringsinriktning. Det vore bra att det tydligt framgår att och hur man ska stötta föreningar just när det gäller besöksnäring.

Kommentar: *Synpunkten noteras och texten nyanseras.*

ALLIS

Sid 101 Föreningarnas betydelse för besöksnäringen saknas. I t ex Trönö finns inget företag som livnär sig direkt på besöksnäringen, trots att omfattningen är betydande, här är det föreningar som verkar inom näringen. Även i övriga kommunen är det en hel del föreningar som ansvarar för och driver verksamheter som utgör attraktiva besöksmål. Uppmärksamma och förtydliga det någonstans under rubriken, helst i en planeringsinriktning. Det vore bra att det tydligt framgår att och hur man ska stötta föreningar just när det gäller besöksnäring.

I uppräknings av några exempel upp på besöksmål kan vi konstatera att det enda väster om E4 är Erik Andersgården. Här behövs en samverkan med allmänhet, företag och föreningar i västra delen för att öka kunskapen inom kommunen. Här kan vi nämna några; sjöarna Bergviken och Marmen, samt många småvatten som nyttjas för fritidsfiske, Ranbogården, Myskje gård, danserna i Bergviksparken, Bergviks industrimuseum.

Dessutom finns det ett stort värde i att synliggöra Söderhamns kommuns historia- tillägg i text "Satsningar genomförs för att åskådlig-och levandegöra Söderhamns industri-och brukshistoria samt krigs-och försvarshistoria".

Kommentar: *Texten korrigeras och nyanseras.*

Börjar på sidan 102. Saknas Vannsätters industriområde med bl a Bergvik Flooring, samt Variant-externt handelsområde med Konsum Coop Variant livsmedelsaffär och servicepunkt, Café, Rosengatans Loppis och Antikvitets, ytterligare ett Loppis, Aktionstjänst och en motorklubb.

Det är av stort värde och betydelsefullt att alla nu verksamma verksamhetsområden finns med i dokumentet då Övergripande planeringsinriktning anger *utpekade verksamhetsområden*. Därför anser vi att både Vannsätter industriområde och Variant ska vara utpekade verksamhetsområden.

Kommentar: *Inga av nämnda områden är aktuella för ytterligare exploatering på grund av närhet till störningskänsliga miljöer ex vattenrecipenter och bostäder.*

I samrådsdokumentet kan vi inte se något om mellankommunala frågor. Det finns många trådar/frågeställningar att lyfta fram inom denna rubrik; förskola, skolor, sjukvård, arbetsmarknad, besöksnäring, kommunikation. När vi har varit ute har vi hört önskemål om öppnare regler kring förskolan. T ex att från Holmsveden skulle det även gå att lämna i Lingbo. Över huvud taget västra kommundelen finns en hel del att utveckla i mellankommunala frågor med Ockelbo kommun och Bollnäs kommun. Även från Trönö har mellankommunala frågor kommit upp såsom arbetsmarknad, utbildning, samt vattenfrågor Bollnäs kommun.

Kommentar: *Yttrandet föranleder inte någon ändring. De mellankommunala interaktionerna och kopplingen till övriga regionen visas i Utvecklingsstrategin.*

Bergviks allting

Näringsliv i Bergvik finns Variant Köpcentrum/handelsområde och Vannsätters industriområde. Dessa områden ska givetvis finnas med på lämpliga ställen i ÖP:n exempelvis sid 103 och 109.

Kommentar: *Inga av nämnda områden är aktuella för ytterligare exploatering på grund av närhet till störningskänsliga miljöer ex vattenrecipenter och bostäder.*

Hav, kust och skärgård

Länstyrelsen Gävleborg

I avsnittet Hav, kust och skärgård, presenteras ekologisk status men det saknas ställningstagande gällande MKN. I avsnittet om MKN (s. 131) anges som planeringsinriktning att "Kommunen ska verka för att uppnå miljö kvalitetsnormerna i vattendirektivet för våra sjöar, vattendrag och grundvattenförekomster". Det behövs en tydlig koppling även mellan kustvatten och planeringsinriktningen för miljö kvalitetsnormerna.

S.120–121: karta 17 redovisar Ekologisk status för sjöar och vattendrag. Ekologisk status för kustvatten redovisas istället under avsnitt Hav, kust och skärgård. När det gäller kemisk status (Karta 18) redovisas denna däremot för alla ytvatten. För att vara konsekvent, bör kommunen överväga att lyfta även kemisk status för kustvatten till avsnitt Hav, kust och skärgård.

Kommentar: *Yttrandet hanterats i enlighet med förslaget.*

Geografiska fördjupningsområden

Kust och hav

S. 124: avsnittet som rör havsplanering bör uppdateras utifrån granskningsversionen av havsplanerna¹⁰. Indelningen av allmänna intressen har ändrats. Till exempel är tidigare allmänt intresse Attraktiva livsmiljöer, nu uppdelat i två allmänna intressen, kultur och rekreation. Vidare bör det tydligt redovisas vilka av dessa allmänna intressen som är aktuella för Söderhamns planområde. Karta 20 är alltför otydlig i detta avseende, och den interaktiva översiktsplanen verkar ännu inte omfatta denna del av ÖP:n. Från åtgärdsprogrammet för havsmiljön

Kommentar: *Granskningsförslaget för havsområdet Södra Bottenhavet från Havs och vattenmyndigheten inkluderas i planen, karta 20 och texten uppdateras enligt yttrandet.*

S. 124: det nämns att den övergripande målsättningen för havsplaneringen är att skapa förutsättningar för god havsmiljö. Det bör förtydligas att en god havsmiljö enligt havsmiljöförvaltningen avses. Beslutat åtgärdsprogram för havsmiljön innehåller också åtgärder riktade till myndigheter och kommuner. Detta åtgärdsprogram, och dess innebörd för en kustkommun, bör lyftas in i avsnittet om Hav, kust och skärgård, alternativt i avsnittet om miljö kvalitetsnormer.

Kommentar: *Yttrandet hanteras med en korrigerad text.*

S. 125: område B146 redovisas, men textbeskrivningen är ofullständig. Det framgår inte heller hur detta område är betecknat i havsplanen (dvs Efn), vad beteckningen står för, vilka allmänna intressen som har företräde, vilken särskild hänsyn som ska tas och varför.

Kommentar: Yttrandet hanteras i enlighet med förslaget.

S. 125: karta 20 (allmänna intressen längs kusten) bör även inkludera kustnära naturreservat, inklusive marina.

Kommentar: Kartan korrigeras enligt yttrandet.

S. 126, avsnittet bebyggelse: andel bebyggelsepåverkad havsstrandlinje år 2017 finns redovisad per län¹² och texten bör uppdateras utifrån detta.

Kommentar: Texten uppdateras enligt yttrandet.

S. 126, avsnittet bebyggelse: grunda vattenområden är inte bara viktiga habitat för många fiskarter, utan fungerar som viktiga uppväxt- och rekryteringsmiljöer för både fiskar och ryggradslösa djur. Dess nyckelroll kan belysas mer i ÖP:n.

Kommentar: Text ses över och omhändertas enligt yttrandet. Uppdateras.

S. 126, planeringsinriktningar: bra och tydliga planeringsinriktningar. När det gäller inventeringar av naturvärden nämns att sådana ska genomföras för att öka kunskapen om haven, men inte riktigt hur de sedan ska tas tillvara.

Kommentar: Yttrandet hanteras i enlighet med förslaget.

Miljö- hälso- och säkerhetsrisker samt klimatanpassning

Länsstyrelsen Gävleborg

I avsnittet Hav, kust och skärgård, presenteras ekologisk status men det saknas ställningstagande gällande MKN. I avsnittet om MKN (s. 131) anges som planeringsinriktning att "Kommunen ska verka för att uppnå miljö kvalitetsnormerna i vattendirektivet för våra sjöar, vattendrag och grundvattenförekomster". Det behövs en tydlig koppling även mellan kustvatten och planeringsinriktningen för miljö kvalitetsnormerna.

Kommentar: Synpunkten är noterad och omhändertaget i dokumentet.

Hälsa och säkerhet

Buller

Det saknas fortsatt ställningstagande från kommunen vad avser frågor om buller. Det ska även framgå att nybyggnation av bostäder kommer att prövas genom gällande bullerförordning och att riktvärdena ska följas. Detta syftar till att vägleda framtida detaljplanering. Länsstyrelsen Gävleborg kommer att granska kommunens detaljplaner avseende buller och har uppdrag att säkerställa att detaljplaner inte riskerar att hota människors hälsa och säkerhet. I detta ingår en rimlig bullersituation vid bostäder.

En ny planeringsinriktning för buller förtydligar ämnet

Kommentar: Planeringsinriktningen för buller förtydligas.

Förorenade områden

Det är lämpligare att benämna förorenad mark i ÖP:n som förorenade områden. Föroreningar behöver nämligen inte enbart vara begränsade till marken utan det kan vara förorenade sediment, vatten samt förorenade byggnader också.

En del av de förorenade verksamheterna är utpekade i ÖP:n. Det bör dock finnas ett ställningstagande och argument till varför just dessa är utpekade och inte andra, samt att det på sikt kan komma att saneras inom vissa utpekade områden. Det är av vikt då ÖP:n sträcker sig under lång tid framöver. Kommunen bör föra ett resonemang kring de förorenade områdena i mer generella ordalag och ungefär var de ligger placerade i kommunen rent geografiskt samt de vanligaste typerna av verksamheter som kan ha orsakat förorenade områden.

Kommentar: Yttrandet omhändertas och texten korrigeras.

Ras, skred, översvämning och erosion

I kapitlet Miljö-, hälso- och säkerhetsrisker samt klimatanpassning, finns det i granskningsmaterialet ett avsnitt med rubriken Förorenad mark och geotekniska markförhållanden. Ingen egentlig beskrivning ges dock av de geotekniska markförhållandena, vilket översiktsplanen kan stärkas av när det ger en ökad förståelse av markförhållandena och dess begränsningar. En planeringsinriktning ges dock att "genomföra geologiska undersökningar i samband med detaljplanering i områden som ligger nära vatten eller av andra anledningar har förhöjd risk för ras och skred". Detta är positivt, men det behöver tilläggas att även geotekniska stabilitetsutredningar behöver genomföras i sådana områden. Områden med förutsättningar för skred, framtagna av SGU, visas också i karta, liksom en karta med stränders eroderbarhet. En komplettering bör göras med en teckenförklaring, samt text som beskriver kartorna, särskilt som den förstnämnda kartan kan användas som underlag för bedömning av var geotekniska undersökningar är särskilt viktiga att genomföra i samband med detaljplanering och bygglov.

Mer information om ras och skred ges under rubriken Klimatanpassning där MSB:s översiktliga stabilitetskartering nämns. Enligt SGI rekommenderas det fortsatt att de identifierade bebyggda områdena som vid tidpunkten inte uppfyllde rekommenderade stabilitetskrav redovisas i en karta som underlag för planering av ny bebyggelse, samt att en åtgärdsplan tas fram för den befintliga bebyggelsen. En planeringsinriktning anges för Klimatanpassning - Ras och skred där "Risk för ras, skred och erosion ska beaktas vid all nybebyggelse" samt att "Geotekniska undersökningar ska genomföras med syfte att bedöma riskerna föra ras, skred och erosion i förhållande till förändrade förutsättningar på grund av ett förändrat klimat".

Den interaktiva översiktsplanen, som är ett utmärkt verktyg att öka tillgängligheten till informationen, bör även den kompletteras med ovanstående synpunkter.

Kommentar: Synpunkten är noterad och korrigeras enligt yttrandet.

Radon och radioaktiv strålning

Elektromagnetiska fält

Det är positivt att elektromagnetiska fält tas upp i den utställda planen, och att rekommendationer från flera myndigheter återges. Dock bör det förtydligas att det finns bra kunskap om vilken exponeringsnivå som behöver uppnås för att det ska finnas säkerställda hälsorisker med elektromagnetiska fält. Gällande referensvärden är satta för att med marginal skydda mot säkerställda hälsorisker. Det finns indikationer på effekter även vid exponeringsnivåer under gällande referensvärdesnivåer, men i dessa fall är orsakssambanden inte säkerställda. Elektromagnetiska fält i stadsmiljö är vanligtvis flera hundra gånger lägre än referensnivån. Vid samhällsplanering ska Miljöbalken beaktas när det gäller elektromagnetiska fält.

Kommentar: Synpunkter noteras och tydliggörs.

På s. 136 bör stycket "...men inte vilka egenskaper som kan medföra hälsorisker. Man vet fortfarande ganska lite om hur magnetfält påverkar människor" strykas eller omformuleras.

Kommentar: Synpunkten noteras och korrigeras.

Radon

Den 1 juni 2018 trädde den nya strålskyddslagen (SFS2018:396) i kraft. Det har medfört förändringar i regleringen av radonhalter i inomhusluft i bostäder, lokaler och på arbetsplatser. Införandet av den nya strålskyddslagen har medfört att Folkhälsomyndighetens riktvärde för radon i inomhusluft inte längre är aktuellt. Istället bör man vid befintlig bebyggelse utgå ifrån referensnivå som anges i Strålskyddsförordningen (SFMFS2018:506)3. Vid nybyggnation gäller som tidigare Boverkets gränsvärde (BBR 2011:6) som är 200 Bq/m³ uttryckt som årsmedelvärde.

På s. 136 bör stycket "...enligt Miljöbalken kan myndigheterna kräva att en fastighetsägare sänker halten under 200 Bq/m³" omformuleras så att den istället hänvisar till Strålskyddslagen.

Kommentar: Synpunkten noteras och yttrandet korrigeras.

Ultraviolett (UV) strålning

Resonemang kring UV-strålning saknas i underlaget. Kommunen har en viktig roll i utformandet av utemiljöer där barn vistas. Det finns anledning att planera barns utemiljöer, exempelvis kring skolor och förskolor, så att den miljö barnen vistas i innebär en variation vad gäller områden med sol och skugga. Samtliga cancerformer som har koppling till UV-strålning har ökat i Sverige det senaste decenniet, och exponering i barndomen anses spela en särskild roll. Mer information går att finna på Stråsäkerhetsmyndighetens hemsida⁴ och kan användas som ett stöd för kommuner och andra som planerar skolgårdar, förskolegårdar och parker.

Kommentar: En ny planeringsinriktning kring UV-strålning skrivs samt ämnet omarbetas.

Kommunförbundet södra Hälsingland

I delavsnittet om *Miljöfarlig verksamhet och transport av farligt gods* anges att RIKTSAM:s rekommenderade skyddsavstånd ska vara vägledande i planeringen av ny bebyggelse i närheten av primära transportleder av farligt gods. Till detta presenteras övergripande markanvändningssätt i förhållande till avstånd från transportleden. Dessa avstånd stämmer inte överens med vad som anges i RIKTSAM, där anges följande avstånd och användningssätt

Avstånd	Användningssätt
0-30 meter	Bebyggelsefritt
30-70 meter	Sällanköpshandel, industri, tekniska anläggningar, parkering, lager (utan betydande handel)
70-150 meter	Bostäder (småhusbebyggelse), handel, kontor (i ett plan, dock ej hotell), centrum, kultur, idrotts- och sportanläggningar (utan betydande åskådarplats)
>150 meter	Fri markanvändning

Kommentar: Yttrandet har hanterats i enlighet med förslaget.

Räddningstjänsten södra Hälsingland ser gärna att hur brandvattenförsörjning ska säkerställas i den fysiska planeringen behandlas i översiktsplanen för att i framtiden möjliggöra säkra och effektiva räddningsinsatser. Samråd bör hållas med Räddningstjänsten södra Hälsingland i samband med frågor gällande brandvattenförsörjning. Samråd med räddningstjänsten bör även hållas gällande räddningsvägar och uppställning av räddningsfordon.

Kommentar: Texten ses över och korrigeras.

Teknisk försörjning

Länsstyrelsen Gävleborg

Vindkraft

Det nämns ingenting om flyghinder för den civila luftfarten i översiktsplanen, endast Försvarmaktens regler nämns. Vad som gäller avseende civil luftfart bör nämnas i alla översiktsplaner för att säkerställa att Luftfartsverket (LFV) och Försvarmakten remitteras i dessa ärenden. Följande gäller för civila luftfartbyggnader etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till LFV. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Befinner sig objektet till havs eller i insjö ska även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras⁵.

Observera att som en konsekvens av ovanstående ska även alla vindkraftverk som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta, oberoende av position, remitteras till LFV. Detta gäller överallt, även inom områden speciellt utpekade för vindkraft. Vidare gäller att alla objekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan som förekommer i kommunala planer ska remitteras till LFV.

Samråd ska alltså inte enbart ske med Försvarmakten när det gäller höga objekt utan även med LFV

för civil luftfart. Vidare ska alltid samråd ske med berörda flygplatser inom 60 km radie från det objekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan som ska uppföras. För Forsvarsmakten gäller att objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse samt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse ska samrådask med Forsvarsmakten. Observera skillnaden i höjder gentemot civil luftfart ovan.

LFV's CNS-utrustning⁶ (Communication, Navigation, Surveillance) finns dels på och invid flygplatser men även ute i terrängen runt om i Sverige. Dessa anläggningar är skyddsobjekt enligt lag och de får inte avbildas på kartor, foto eller liknande. De omges av olika stora skyddsområden beroende på typ av utrustning. Inte heller skyddsområdena får avbildas i kommunala planer eller på kartor. LFV har remisstjänsten CNS-analys för att göra bedömning av eventuell påverkan på CNS-utrustning av höga objekt. Observera att det är varje flygplats för sig som ansvarar för sina in- och utflygningsvägar och hinderytor, inte LFV.

Kommentar: Ämnet arbetas om och det skrivs nya planeringsinriktningar mot vindkraft, solenergi och vattenkraft.

Klimat- och energipåverkan

Vid planering av samhället bör hänsyn tas till det framtida klimatet. Exempelvis förväntas lufttemperaturen att stiga, risken för skyfall öka och flödena i våra vattendrag förändras med ändrade nederbördsförhållanden och snötillgångar. Havsnivån stiger men landhöjningen kompenserar till viss del den stigande nivån⁷, mer i norra Sverige än i Södra⁸.

I ÖP:n bör översvämningskänsliga områden tydligt utpekask och riktlinjer finnas för områdenas användning. Kommunen ska vara väldigt restriktiv med att tillåta ny bebyggelse av bostäder och samhällsviktig verksamhet i översvämningskänsliga områden, exempelvis LIS-områden, de bör anpassas så att de klarar översvämningskr. Förändrade översvämningsrisker i framtida klimat bör även beaktas.

Södra Norrlands kustland ligger i ett område i Sverige som historiskt drabbats av flera stora nederbörds mängder både i form av snö och av regn. Detta är viktiga aspekter när kommunen planerar för markanvändningen inom sin kommunomfattande översiktsplan.

Kommentar: Yttrandet är hanterat i avsnittet "Miljö, hälso- och säkerhetsrisker samt klimatanpassning".

Naturresurser

Vatten som naturresurs

Viktigt att tänka på är att informationen inom vattenförvaltningen inte är statisk utan går i cykler. Indelning/avgränsning av grundvattenförekomster, påverkansanalys, statusklassning, riskbedömning, åtgärdsförslag och miljö kvalitetsnorm revideras vart 6:e år. Påverkan, status och risk kan även ändras emellan förvaltningscyklerna om ny kunskap kommer fram. Just nu pågår en revidering och det finns t.ex. nya statusklassningar för cykel 3 som skiljer sig från de som redovisas i ÖP:n. Även grundvattenförekomsten Holmsveden är ny för cykel 3 och förekomsten Växbo/Mohed har uppdelats i två separata förekomster.

Andrar delar som t.ex. åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer för cykel 3 kommer inte att beslutas av Vattenmyndigheten förrän i slutet av 2021. Det är upp till kommunen att bestämma om informationen från cykel 2 eller 3 redovisas i ÖP:n. Det är dock viktigt att vara tydlig med vilken cykel det är som redovisas och att hänvisa till att informationen kommer att ändras under livslängden av ÖP:n och var aktuell information kan hittas (t.ex. VISS eller Vattenmyndigheten).

S. 132: det finns i granskningsmaterialet en karta (karta 22) som visar grundvattenförekomsternas kemiska status istället för MKN. Ändring behövs även i bildunderskriften. Ange när informationen hämtades dvs. vilken vattenförvaltningscykel det är och var aktuell information går att hitta.

Kommentar: Synpunkter noteras och tydliggörs.

S. 132, tabell 2: fel på rad fem ("kemisk status: Råvattenkontroll"). Ange när informationen hämtades dvs. vilken vattenförvaltningscykel det är och var aktuell information går att hitta.

S. 134, karta 24: texten anger att kartan visar grundvattenförekomster men den visar bara vattenskyddsområden.

Kommentar: *Yttrandet omhändertas och ändras.*

Vattenskyddsområden finns nu med på karta 24, s. 134, tillsammans med rekommenderade vägar för farligt gods där det framgår att det finns flera vattenskyddsområden inom kommunen där rekommenderad väg för farligt gods går igenom vattenskyddsområden. Det saknas dock ett ställningstagande i texten hur dessa intressen ska vägas mot varandra och vilka risker det innebär för vattenförsörjningen.

Avsnittet Långsiktig och säker dricksvattenförsörjning har inte utvecklats sedan samrådet. Det saknas fortfarande en beskrivning av kommunens vattenskyddsområden och om det finns gällande skyddsföreskrifter för samtliga skyddsområden. En tydligare hänvisning till kommande VA-plan bör arbetas in i materialet.

Det är viktigt att förtydliga att Ljusnanåsen i Söderhamns kommun motsvarar grundvattenförekomsten Växbo/Mohed SE680551-154711 för att tydligare kunna se sambandet mellan dricksvattenförsörjning och grundvattnets status.

Kommentar: *Hänvisning har gjorts till VA-plan och en planeringsinriktning har lagts till för att tydliggöra hur intressena vägs mot varandra.*

Privatperson

Vattenkvaliteten på dricksvattnet måste förbättras!

Kommentar: *Kommun har ett bra kommunalt dricksvatten, kommunens tekniska bolag arbetar kontinuerligt för att förbättra dricksvattenkvalitén.*

Bygg- och miljönämnden

Miljöfarlig verksamhet och transport av farligt gods

Kommunen rekommenderar i översiktsplanen väg 50 för farligt gods. Väg 50 går på Söderalaåsen som är en viktig grundvattenresurs för många invånare i Söderhamns kommun. Det borde finnas en starkt intressen från kommunens håll för grundvattenresursens bevarande och skydd vilket gör att BMN anser att väg 50 inte ska pekas ut som rekommenderad väg för farligt gods i kommunens ÖP. Om kommunen ändå vill rekommendera denna väg för transport av farligt gods kanske man då ska göra åtgärder (eller se till att åtgärder görs) för att minimera att eventuella olyckor riskerar att påverka grundvattenresursen negativt (vilket skulle kunna riskera många av kommunens invånares tillgång till dricksvatten).

Kommentar: *Riksväg är ett viktigt trafikstråk och framkomlighet är ett viktigt allmänt intresse för alla trafikslag. Trafikverket har vidtagit skyddsåtgärder där vägen passerar vattentäkten. Kommunen är uppmärksam på problematiken och följer trafikutvecklingen noggrant. En ny planeringsinriktning är även tillagd.*

Söderalaåsen

Vi saknar en rekommendationskarta eller liknande som visar grundvattenresursen Söderalaåsen. Grundvattenresursen Söderalaåsen borde vara så viktig för Söderhamns kommun att den är med i kommunens översiktsplan. Grundvattenresurser är viktiga, många av kommunens invånare är beroende av vatten härifrån, det finns ingen reservvattentäkt, Söderalaåsen är nationellt klassad (se mer nedan). Att åsen är nationellt klassad är inte lika med att det finns ett skydd för denna resurs. Om kommunen tycker att denna resurs är viktig, och skriver in det i kommunens ÖP så är det ett verktyg för att vi på bygg- och miljö skulle kunna bidra till att skydda vårt viktiga dricksvatten på ett bättre sätt än om man inte visar detta i översiktsplanen.

Information angående grundvattenresurser generellt och Söderalaåsen specifikt En

grundvattenresurs som tex en rullstensås innehåller ett grundvattenmagasin som kan försörja både allmänna och enskilda vattentäkter. En del av en grundvattenresurs kan vara ett vattenskyddsområde där det finns föreskrifter som ett skydd i form av reglering vad man inte får göra i detta område. Hela grundvattenresursen har alltså inte detta skydd. Grundvattenresurser kan vara olika viktig för kommunen beroende på hur många människor som är beroende av dricksvattnet som kommer från denna resurs/områdets känslighet/om det finns reservvattentäkter till dessa människor om resursen skulle slås ut.

Med tanke på risk- och krisberedskap och ett föränderligt klimat så är ett långsiktigt tankesätt kring grundvattenresurser väldigt viktig.

Söderalaåsen i Söderhamns kommun är en nationellt högt klassad grundvattenresurs (se karta nedan). Vattnet från Söderalaåsens grundvattenresurs ger dricksvatten till Kinsta vattentäkt, till Moheds vattentäkt och till Ålsjön vattentäkt.

Klass 1: Grundvattenområden med potentiellt uttag >25 l/s Totalt 225 st, 121 st Fler än 50 000 personer inom 30 km, 57 st En eller inget grundvattenområde med potentiellt uttag >5 l/s inom 30 km, 141 st Kommunal vattentäkt finns inom grundvattenområdet.

Grupp A: Få andra grundvattenområden i närheten och högt befolkningstryck 26 st (20 st). Fler än 50 000 personer inom 30 km. En eller inget grundvattenområde med potentiellt uttag >5 l/s inom 30 km (Kommunal vattentäkt finns inom grundvattenområdet)

Söderalaåsen ingår både i klass 1 och grupp A.

I arbetet med delmål 1, inom miljömålet Grundvatten av god kvalitet, som syftar till att skydda för vattenförsörjningen viktiga geologiska formationer mot exploatering har SGU i uppdrag att identifiera och peka ut geologiska formationer som i ett nationellt eller regionalt perspektiv är betydelsefulla för vattenförsörjningen (Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier, Prop. 2000/01:130).

Ett antal urvalskriterier har valts ut för att klassa och gruppera grundvattenområdena för att peka ut inom vilka grundvattenområden de för vattenförsörjningen viktigaste grundvattenförekomsterna kan finnas. Valda kriterier är: potentiell uttagsmängd, faktisk uttagsmängd, befolkningsstruktur inom givna avstånd från grundvattenområdet och förekomst av alternativa grundvattenförekomster i närområdet

Kommentar: Yttrandet hanteras med en korrigerad text.

Solenergi

Under kapitalet *Teknisk försörjning* saknas information om solenergi, trots att detta är en viktig framtida energikälla för Söderhamns kommun. Bygg- och miljönämnden önskar att ett resonemang om solenergi förs in i exempelvis kapitlet *Produktion av förnybar energi* (s. 146).

Kommentar: Yttrandet hanteras med en korrigerad text.

Region Gävleborg

Bredband och digitalisering

Den 20 november 2019 tog regionfullmäktige beslut om Regional plan för bredband 2019–2025. Med anledning av de nya beslutade regionala bredbandsmålen har länets kommuner börjat se över sina kommunala bredbandsstrategier som sträcker sig fram till 2020. Region Gävleborg föreslår att bredbandsarbetet avspeglas tydligare i översiktsplanen, gärna med koppling till de regionala bredbandsmålen.

Nya regionala bredbandsmål:

- År 2020 bör 95 procent av alla hushåll och företag i Gävleborg ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.
- År 2023 bör hela Gävleborg ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.
- År 2025 bör hela Gävleborg ha tillgång till snabbt bredband, vilket innebär att:
 - 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 Gbit/s
 - 1,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s
 - 0,1 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 Mbit/s

Kommentar: Synpunkten noteras och läggs till i texten enligt förslag.

Riksintressen

Länsstyrelsen Gävleborg

Riksintresse vindbruk

Under avsnittet riksintresse för energiproduktion framgår följande ställningstagande: *Riksintresset för vindbruk bör ges företräde framför riksintresseanspråk för kommunikation för sjöfart, förutsatt att tillgängligheten till hamnarna i Ljusne och Sandarne tillgodoses i intilliggande öppet hav och farledsdjupet in till hamnarna säkerställs för att tillmötesgå verksamheternas behov.* Länsstyrelsen Gävleborg anser att det finns för få underliggande argument och resonemang för att kommunen ska kunna understödja ett sådant ställningstagande. Farleder och sjövägar behöver vara dimensionerade för att både tillgänglighet och sjösäkerhet för sjöfarten ska tillgodoses. Detta ska riksintressekommunikation sjöfart i viss mån säkerställa. All vindkraftsetablering i områden för sjöfart bör föregås av noggrann utredning av bl.a. riskerna för fartygstrafiken. Vilket intresse som har företräde måste därför utredas vidare.

Det är oklart hur de tre områden av riksintresse för vindbruk som finns i kommunen beaktas och hanteras i den kommunomfattande översiktsplanen s. 153. Kommunen hänvisar i ÖP:n till ett tematiskt tillägg om vindbruk från 2014 som pekar ut områden för etablering av vindkraft. Istället för att hänvisa till vindbruksplanen bör kommunen interagera vindbruksplanen i den kommunomfattande ÖP:n för att ge en samlad och effektiv bild över den fysiska planeringen i kommunen.

Kommunen behöver hänvisa i ÖP:n till riksdagens beslut från 2018 om energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228). Det övergripande målet är att energipolitiken ska förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Sverige ska år 2030 ha 50 % effektivare energianvändning jämfört med 2005. År 2040 ska 100 % av elproduktionen vara förnybar. En ökad energiproduktion från förnybara energikällor är därmed ett nationellt intresse som behöver tillgång till mark- och vattenområden inom ramen för den fysiska planeringen.

Kommentar: *Kommunens grundinställning är att vindkraft är ett viktig allmänt intresse. Vilket allmänt intresse som har företräde i varje enskilt fall utreds i samband med tillståndsprövning.*

Riksintresse försvar

Texten som beskriver riksintressen för totalförsvaret kan förtydligas gällande att totalförsvaret består av både militära och civila delar, där Försvarsmakten ansvarar för den militära delen. Se exempeltext nedan:

”Försvarsmakten har som sektorsmyndighet ansvar att peka ut anspråk som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets militära del. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ansvarar för att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila del.”

Det bör även förtydligas vad som avses med sammanhållen bebyggelse i detta sammanhang, vilket är de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000 och som även är den definition som används av Luftfartsverket (LFV).

Mer information om riksintressen för totalförsvarets militära del finns att läsa i riksintressekatalogen på Försvarsmaktens hemsida¹

Kommentar: *Yttrandet omhändertas och texten ändras.*

Riksintresse kulturmiljövård

Ur kulturmiljöperspektiv är översiktsplanen inte genomarbetad. Den text som finns i huvuddokumentet på s. 88–91 är kortfattad och i huvudsak bra. Där hänvisas vidare till bilagan *Kulturhistoriskt viktiga miljöer*. Bilagan är i huvudsak samma text som återfanns under rubrik 5.1.1.6 Kulturvärden och R5-områden i gällande ÖP 06. Vid parallellläsning av dokumenten framgår att texten är marginellt redigerad i avseenden som rör säkerställandeambitioner. Här återfinns en del nya

ställningstaganden, oftast med röd text, som saknar motivering. Exempelvis har rekommendationen kring förtätning i Skärså ändrats från att *tillägg av komplementbebyggelse kan ske till att mindre tillägg av nya bostadshus kan ske*. Den typen av nya ställningstaganden behöver motiveras.

Vidare kvarstår hänvisningar till paragrafer ur ÄPBL samt sakupplysningar som rimligen är överspelade såsom konsekvenser av luftfart vid Marmen med flera omständigheter. Likaså saknas skrivningar om exempelvis Söderala centralbygd samt världsarvet Hälsingegårdar i dokumentet. Den lista över övriga kulturhistoriska miljöer som avslutar dokumentet behöver kompletteras med hänvisning till vilket dokument ytterligare vägledning kan återfinnas i. Bilagan behöver uppdateras och kompletteras.

ÖP:n behöver kompletteras med hänvisning till de fördjupade kunskapsunderlag som Länsstyrelsen Gävleborg tagit fram kring riksintressena för kulturmiljövård, se bilaga 1. Dessutom bör det, om det är möjligt, finnas en hänvisning till den stadshistorik för Söderhamns stad som är under framtagande av Lars Nylander vid Hälsinglands museum.

Kommentar: Synpunkten noteras och texten korrigeras.

Riksintresse kommunikationer

För utvecklingen av centrala Söderhamn har kommunen pekat ut ett område för bostäder i direkt anslutning till ostkustbanan samt inom riksintressekorridor för kommunikationer - Ostkustbanan. Kommunen bör beakta att en planerad ombyggnation av Ostkustbanan fortsatt finns, vilket gör att korridoren för detta ska beaktas av kommunen vid ny exploatering.

Vid all typ av exploatering samt utveckling intill statlig infrastruktur samt riksintressen ska skyddsavstånd samt skyddszoner hållas.

Kommentar: Kommunen delar Länsstyrelsen Gävleborgs uppfattning och ändrar planen enligt yttrandet.

Trönö

Riksintressen för naturvärden

Enligt Värdefull natur i Gävleborg är även Trönöån av riksintresse, som vi påpekade i samband med synpunkterna på samrådsförslaget. Vi vill att det, som i nuvarande översiktsplan, ska stå Trönöån-Norrålaån-Lötån (s 151).

Kommentar: Synpunkten noteras och texten korrigeras.

Privatperson

Yttrande på förslag till Översiktsplan 2040-Söderhamns kommun. Då kommunen i sin översiktsplan uttrycker att Rönnskär och Prästgrundet är av riksintresse för kulturmiljövård och att värdet bevaras genom detaljplanering eller områdesbestämmelser behöver stycket om formuleras och förtydligas. Detaljplaneras inte området inom kort så öns arrendatorer får möjlighet att köpa sin tomt kommer kulturmiljön inom en 20-årsperiod tyvärr att vara förintad. Arrendatorerna har idag ingen möjlighet att prioritera ett kulturbeskrivande synsätt på sina hus och miljön om det inte är en juridisk fastighet. Många av husen är av skiftande ålder och i olika behov av mindre såväl som större renoveringar. Utan möjligheten att långsiktigt trygga tillgången till sina hus och utan möjligheten att exempelvis belåna huset för att göra nödvändiga renoveringar så sker idag mycket underhåll kortsiktigt eller i vissa fall uteblir. Den miljö man då värnar så hårt om från kommunens sida kommer därmed att försvinna. På ön står antingen hus som är så svårt skadade att de inte kan bevaras eller hus som är renoverade med felaktiga metoder och material. På samma sätt innebär den nuvarande kapitlet Mark och väg nämner man att "På öar med riksintresse för kulturmiljövård avser kommunen att säkerställa riksintresset och andra allmänna värden genom att reglera markanvändningen genom detaljplanering (DP) eller områdesbestämmelser (OB). Under förutsättning att detaljplan eller områdesbestämmelser antagits kan arrendetomter avstyckas." Detta styckes skall omformuleras i den nya översiktsplanen.

Jag förselsår därför att: Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen sälja all arrendemark inom hela kommunen till dess arrendatorer, och där det behövs skallområdesbestämmelser upprättas

Yttrande på förslag till Översiktsplan 2040 – Söderhamns kommun.

Då kommunen i sin översiktsplan uttrycker att Rönnskär och Prästgrundet är av riksintresse för kulturmiljövård och att värdet bevaras genom detaljplanering eller områdesbestämmelser behöver stycket omformuleras och förtydligas.

Detaljplaneringen av området eller att upprätta områdesbestämmelser kommer på flera sätt att bidra till att miljön och kulturarvet på öarna säkerställs på lång sikt. Vi är en stor grupp arrendatorer som har en vilja att köpa loss våra tomter där kommunen idag är markägare och vi har under flera år fått som svar att det krävs att marken först detaljplaneras eller får områdesbestämmelser innan en sådan process kan genomföras.

Den stora merparten av arrendatorerna har en lång historia i Söderhamn med släkthus som gått i arv i generationer. Med rötter i lots- och sjöfartskulturen finns det också en stor vilja att bevara och bidra till ett levande kulturarv. En miljö som lever vidare över generationer.

Idag stöter vi tyvärr på en rad utmaningar som gör det svårt att tänka långsiktigt eller i många fall helt omöjligt.

- Arrendenivåer och avtalstider kan justeras över tid och skapar en osäkerhet och otrygghet hos de som idag arrenderar mark. En bit mark som ofta enbart kan användas under sommarmånaderna.
- Generationsskiften, arv, syskondelning, skilsmässor eller förändrade livssituationer skapar alla en konkret ekonomisk utmaning för de som vill ha kvar möjligheten att vara på och verka ute på öarna. Att lösa ut en fd make/maka eller ett syskon som inte längre har intresse att ha kvar huset skapar i många fall en ohållbar ekonomisk situation då husen anses ha ett värde men då man inte kan belåna detta värde.
- Ett flertal hus har synliga större skador eller eftersatt underhåll som i vissa fall kräver stora investeringar. Något som idag kräver så kallade blancolån då det är omöjligt att belåna ett hus som står på en arrenderad mark.

Genom att skapa en detaljplan för området eller områdesbestämmelser skapar kommunen också en tydlighet och ett incitament för alla inblandade att tillvarata områdenas särart och kulturhistoriska värde på ett väldigt konkret sätt. Få har råd att investera hundratusentals kronor i nya ytterväggar eller tak samtidigt som man är smärtsamt medvetna om att särarten i huset kommer att förstöras om renoveringen inte går att göra.

En detaljplanering och i förlängningen även en försäljning av tomterna skulle även lösa en rad av kommunens utmaningar och intressen:

- En långsiktig ägare tar ansvar för sin mark och sina byggnader..
- Ev oro om att arrendenivåer inte är korrekt satta eller att samtliga kommuninvånarens intressen inte tillvaratas på ett korrekt sätt försvinner i och med att tomterna styckas av. Ett resonemang som lyfts i den nyligen genomförda arrendeutredning som kommunen låtit göra.
- Den kulturhistoria som lyfts och den tidsanda som finns på öarna behöver bevaras. Men för att bevara detta så måste också en tydlig inriktning för området pekas ut.

Läser man översiktsplanen så kan man tolka att kommunen också har för avsikt att ta fram detaljplan eller översiktsbestämmelser för öarna men vi är oroliga att enskilda tjänstemän kommer tolka detta dokument på olika sätt. Samt att det inte framgår om hur snabbt ett sådant arbete kommer att fortskrida. Som referens kan vi även passa på att hänvisa till liknande avstyckningar som har skett med lyckat resultat i bland annat Hudiksvalls kommun.

I kapitlet Mark och väg nämns att "På öar med riksintresse för kulturmiljövård avser kommunen att säkerställa riksintresset och andra allmänna värden genom att reglera markanvändningen genom detaljplanering (DP) eller områdesbestämmelser (OB). Under förutsättning att detaljplan eller områdesbestämmelser antagits kan arrendetomter avstyckas."

Jag förselsår därför att:

1. För att kunna behålla kulturvärdet och den kulturella miljön inom riksintresse område på öarna i Söderhamns skärgård måste kommunen utarbeta detaljplan och sälja all tomtmarken till arrendatorerna. Detta för att kunna säkerställa en trygg och ekonomiskt tryggad framtid för husägarna och för kommande generationer.
2. För att kunna behålla kulturvärdet och den kulturella miljön inom riksintresse område på öarna i Söderhamns skärgård måste kommunen utarbeta områdesbestämmelser med målet att sälja all tomtmarken till arrendatorerna. Detta för att kunna säkerställa en trygg och ekonomiskt tryggad framtid för husägarna och för kommande generationer.
3. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen erbjuda ALLA invånare samma möjligheter till eget ägande. Söderhamns kommun skall erbjuda kommunen samtliga arrendatorer möjligheten att få köpa loss tomtmarken som man arrenderar i dag. Och all tomtmark som i dag är arrendemark skall detaljplaneras för att ge arrendatorerna möjlighet att få köpa loss marken.
4. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen detaljplanera alla öar i hela Söderhamns skärgård för att sälja marken till arrendatorerna.
5. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen områdes bestämma alla öar i hela Söderhamns skärgård för att sälja marken till arrendatorerna.
6. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen ge alla arrendatorer möjligheten att få köpa loss sin tomt även om Områdesbestämmelser saknas.
7. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen ge alla arrendatorer möjligheten att få köpa loss sin tomt även om detaljplanerat område saknas.
8. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen detaljplanera öar med riksintresse snarast och påbörja försäljning av arrendetomter för att hjälpa till att bevara kulturmiljön och på så vis bidra till en levande kultur och turism.
9. Söderhamns kommun avsäger sig möjligheten att neka arrendatorer möjligheten att få köpa loss sin arrendetomt av kommunen som markägaren. Söderhamns kommun skall vara så behjälplig som möjligt och sträva efter att alla vill äga sin egna mark och underlätta för att det skall vara möjligt
10. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen sälja all arrendemark inom hela kommunen till dess arrendatorer, och där det behövs skall Detaljplan upprättas.
11. Söderhamns kommun skall i den nya översiktsplanen sälja all arrendemark inom hela kommunen till dess arrendatorer, och där det behövs skall områdesbestämmelser upprättas.

Kommentar: Kommunen anser inte det är något skäl att ändra texten i översiktsplanens.

Bilaga LIS

Trafikverket

I Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) planen har kommunen pekat ut två områden i Holmsveden som ligger i direkt anslutning till Trafikverkets infrastruktur i form av väg 588 och Norra stambanan. I Holmsveden finns det även en riksintressekorridor runt Norra stambanan, inom korridoren har kommunen pekat ut ett LIS-området. Vi tänkt exploatering inom detta område ska en tidig dialog skapas med Trafikverket för att säkerhetsställa att exploateringen inte påverkar riksintessekorridoren negativt.

Kommentar: Kommunen instämmer och har korrigerat texten.

Länsstyrelsen Gävleborg

Dock har det sedan samrådet tillkommit helt nytt underlag beträffande områden för LIS – landsbygdsutveckling i strandnära läge. Länsstyrelsen Gävleborg lämnar först i detta skede sitt första yttrande över dessa områden och det finns rimlig möjlighet för kommunen att arbeta om ett flertal av de föreslagna områdena i dialog med Länsstyrelsen Gävleborg och i linje med de lämnade synpunkterna på LIS.

Länsstyrelsen Gävleborg ser positivt på att kommunen återkommer till Länsstyrelsen Gävleborg för att bestämma tidpunkt för dialog i frågan innan antagande.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunen behöver se över presentationen av respektive LIS-område. Det är viktigt att det tydligt går att se på kartorna vilket område som är utpekad för LIS. En tydlig presentation av dess specifika nummer, skala och utformning som är genomgående lika genom hela LIS-kapitlet behöver kompletteras handlingarna. Det är även viktigt att det går att utläsa vad området består av idag och om bebyggelse finns på platsen ska detta framgå på kartunderlaget.

I tabellen nedan visas inom vilka områden Länsstyrelsen Gävleborg gör samma bedömning som kommunen avseende utbyggnad av LIS, men även de områden där Länsstyrelsen Gävleborg gör en annan bedömning. I samrådsskedet yttrade sig Länsstyrelsen Gävleborg på följande vis:

”Kommunens förslag på mål och kriterier för LIS-områden är bra vilket bådar gott inför kommande arbete med att peka ut LIS-områdenas avgränsning och innehåll. I övrigt är informationen om respektive LIS-område i nuläget inte tillräcklig för att Länsstyrelsen Gävleborg ska kunna lämna några synpunkter.”

Tilläggs till nedanstående synpunkter på kommunens föreslagna LIS-områden, i utställningsskedet, är att samtliga områden ska lämna en tillräckligt bred och fri passage för allmänheten att passera mellan föreslagen bebyggelse och strandlinjen. Mer information avseende fri passage och allmänhetens tillgänglighet finns att läsa på Naturvårdsverkets hemsida².

Kommentar: Kommunen instämmer i yttrandet gällande fri passage och tydliggör texten mer.

Nr	LIS-område	Synpunkt
1	Bergvik	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
2	Enskär	Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
3	Granön/Trollharen	Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
4	Gulludden	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
5	Holmsveden	
5a		Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
5b		Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
5c		Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
6	Klacksörarna	Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
7	Ljusne	
7a	Industrivägen/ Gjutarvägen/ Vårdbergsvägen	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
7b	Holmen	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
7c	Älven södra strand	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
8	Rönnskär	Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
9	Sandarne/Stenöorn	
9a	Sandarne båtklubb	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
9b	Stenöorn	Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
10	Storjungfrun	
10a		Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.

10b		Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
11	Stråttjärna	Om kommunen kan redogöra för detta på fullgott sätt är Länsstyrelsen Gävleborg överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
12	Söderhamnsfjärden	
12a	Djupvik	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
12b	Mariehill	. Länsstyrelsen Gävleborg anser att området inte är lämpligt för LIS.
12c	Stugsund	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
13	Trönö	Om kommunen kan redogöra för detta på fullgott sätt är Länsstyrelsen Gävleborg överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
14	Tönnebro	Länsstyrelsen Gävleborg är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område

Kommentar: LIS-kapitlet bryts loss och göra om det till ett tillägg till översiktsplanen och på en ny granskning.

Trönö bygden

Visst är Trönö gamla kyrka en av kommunens bäst bevarade helgedomar från medeltiden. Den är också en av länets bäst bevarade, enligt Länsstyrelsen Gävleborg, samt riksintresse och statligt byggnadsminne. Skriv därför en av landets (länets) bäst bevarade i stället för kommunens. Det stämmer att vi är företagsamma i Trönö. Men det är inte relevant att påstå att det är trots våra få invånare! Det kanske är just därför vi är företagsamma? Ändra formuleringen. Trönöbygden stavas med ett "g". Som tidigare nämnts är vi nöjda med det utsedda LIS-området.

Kommentar: Kommunen instämmer och korrigerar texten.

Bilaga Naturområden och blå stråk

Trönö bygden

I texten om Långbro naturreservat står att det ligger norr om Trönö. Det stämmer förstås inte, det ligger ju i Trönö! Det går möjligen att skriva norr om Trönödalen, som i de övriga beskrivningarna.

I texten om Norralaåns vattensystem verkar det ha kommit med objekt som inte har med vatten att göra, t ex Fålmo. Platsen finns med både i Värdefull natur i Gävleborg och Naturatlasen, men av samma anledning som gården vid Tannåsen (beteshävd med bevarandevärd flora) och inget annat. Detsamma gäller även 15a Fors och 15b Berge, och kanske fler objekt. Se över så det bara gäller vattenobjekt i Norralaåns vattensystem. Dessutom står även här bara Lötån-Norralaån, trots att även Trönöån har riksintresse enligt Värdefull natur i Gävleborg (s 213, avsnittet om odlingslandskap).

I övrigt är stavfelen så många, när det gäller områdena i Trönö, att vi vill att den korrigerade texten återkopplas till oss innan tryck!

Kommentar: Texten korrigeras enligt yttrandet.

Bilaga Hållbarhetsbedömning

Länsstyrelsen Gävleborg

Miljökonsekvensbeskrivning

De globala hållbarhetsmålen har använts som ramverk. I hållbarhetsbedömningen har även de nationella miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen inbegripits i analysen med de globala målen. Det är svårt att utläsa hur de nationella miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen relaterar till de globala

målen, illustrationen är delad över två sidor.

Kommentar: Kommunen håller med om yttrandet men vi har försökt att illustrera det på bästa sätt.

S. 24–25: text på s. 25 finns redan på s. 24.

S. 26: det nämns under mål 14 att *flera kust- och skärgårdsmiljöer på landsbygden har pekats ut som intressanta områden för en ökad mänsklig tillgång*. Av ÖP:n är det svårt att utläsa var dessa områden är belägna, samt vad som avses med "ökad mänsklig tillgång". Det behöver förtydligas om det är i syfte rekreation och friluftsliv eller inom bebyggelse.

Kommentar: Synpunkten noteras och korrigeras.

ALLIS

Sidan 14 under 3.1 Attraktiva livsmiljöer och sociala aspekter görs en uppräkningslista av kommunens orter och Marmaverken saknas. Står Söderala/Marmaskogen. Söderala är en ort och Marmaverken en ort. Marmaskogen är mer ett villasamhälle. Lägg till Marmaverken.

Kommentar: Texten korrigeras.

Övriga frågor

Länsstyrelsen Gävleborg

Läsbarhet

Kartorna i pdf-versionen behöver revideras eftersom det är svårt att uppfatta viktig information när kartorna är små.

På kommunens hemsida finns en interaktiv version där det går att zooma in i kartorna. Detta gäller inte det viktiga avsnittet "Allmänna intressen" där både text och kartor saknas i den interaktiva versionen. Det försvårar granskningen av avsnittet betydligt.

På ett flertal ställen inom översiktsplanen stämmer inte kartor/bilder överens med kart- och figurtexten. Detta behöver ses över i hela dokumentet.

ÖP:n skulle gynnas av en förtydligande markanvändningskarta där alla allmänna intressen kan ses på en och samma gång för att förtydliga var det kan finnas motstridiga intressen och områden där det krävs särskild hänsyn för t.ex. dricksvattenförsörjning eller annat.

Kommentar: Synpunkten noteras och bearbetas.

Samrådsredogörelse

Vad beträffar synpunkter som rör Ras, skred, översvämning och erosion, så saknas det i samrådsredogörelsen kommentarer från kommunen hur de avser att beakta inkomna synpunkter från samrådsskedet. Dock är granskningsmaterialet uppdaterat baserat på Ras, skred, översvämning och erosion, vilket kan anses gott nog.

Utöver detta så är det svårt att läsa och hitta i samrådsredogörelsen överlag. Det är även svårt att få en helhetsbild av kommunens kommentarer kopplat till Länsstyrelsen Gävleborgs samrådsyttrande.

Kommentar: Planen var uppdaterad redan inför granskningen. Kommunen försöker få till ett bättre granskningsyttrande för att på så sätt få det mera tydligt.

ALLIS

Sidan 89 under Miljöer, landskap, stad och kulturarv eller på någon annan plats i översiktsplanen behöver stenåldersbosättningen i Långbo, Holmsveden omnämnas.

Utgrävningen skedde inför utbyggnaden av dubbelspåret av Norra Stambanan 1998. Platsen hade varit bebodd av människor för 8.500 år sedan. Sidan 97 under Godstransporter i slutet på stycket står det Stambanan och det bör stå Norra Stambanan. Sidan 152 under Riksintresse för kommunikation och infrastruktur finns en uppräkningslista och väg 272 saknas och behöver läggas till.

Kommentar: Synpunktarna noteras och texten nyanseras.

Granskningshandling Hållbarhetsbedömning

Sidan 14 under 3.1 Attraktiva livsmiljöer och sociala aspekter görs en uppräknig av kommunens orter och Holmsveden saknas. Lägg till Holmsveden.

Granskningshandling Samrådsredogörelse

Sidan 14 under Holmsveden intresseförening behöver det ändras till föreningens rätta namn. Både i rubriken och i texten ska det stå Holmsvedenbygdens Intresseförening.

Granskningshandling Naturområden och blå stråk

Under Naturområde 30 – Sagberg bör det stå: Området omfattar Sagberg sydväst om Holmsveden.

Granskningshandling Landsbygdsutveckling i strandnära läge

Sidan 16 under 5. Holmsveden Områdesbeskrivning ska det stå tio byar i första raden. I andra stycket: På det närbelägna Sagberg finns bl.a. vandringsleder

Kommentar: Yttrandet omhändertas

Länsstyrelsen
Gävleborg

YTTRANDE

2019-12-17

1 (22)

Dnr 7555-2019

Enheten för samhällsutveckling
Emma Eriksson
010-2251270
emma.w.eriksson@lansstyrelsen.se

Söderhamns kommun

Granskningsyttrande över Söderhamns översiktsplan

Ärendet

Söderhamns kommun har lämnat in förslag till översiktsplan för granskning enligt 3 kap. 12 § plan- och bygglagen (PBL). Granskningen pågår under perioden 22 oktober 2019 – 22 december 2019.

Länsstyrelsen yttrade sig över samrådsförslaget den 12 mars 2018.

Gällande planer

- Områdesplan för Ljusne-Vallvik (1980)
- Områdesplan för Knektslätten-Igeltjärn (1980)
- Kustplan (1984)
- Områdesplan för Stugsund (1987)
- Områdesplan för Hällmyra-Stormorshäll (1987)
- Fördjupad översiktsplan för Ljusnans mynning (1995)
- Fördjupad översiktsplan för Blötängarna (1996)
- Fördjupad översiktsplan för Söderhamns stadskärna (1998)
- Fördjupad översiktsplan för Faxområdet (2003)

Allmänna synpunkter

Söderhamns kommun har sedan samrådet arbetat fram förslag till kommuntäckande översiktsplan som är bra på många sätt. Det är ett gediget material och den interaktiva ÖP:n är helt i linje med det digitala arbetssätt som samhällsutvecklingen präglas av.

Dock har det sedan samrådet tillkommit helt nytt underlag beträffande områden för LIS – landsbygdsutveckling i strandnära läge. Länsstyrelsen lämnar först i detta skede sitt första yttrande över dessa områden och det finns rimlig möjlighet för kommunen att arbeta om ett flertal av de föreslagna områdena i dialog med Länsstyrelsen och i linje med de lämnade synpunkterna på LIS.

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen återkommer till Länsstyrelsen för att bestämma tidpunkt för dialog i frågan innan antagande.

Det finns även möjlighet för kommunen att arbeta samman fler av de gällande översiktsplaner som finns inom kommunen i detta material till den framtida kommuntäckande översiktsplanen.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Under samrådet ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 10 § PBL särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Riksintressen

Riksintresse vindbruk

Under avsnittet riksintresse för energiproduktion framgår följande ställningstagande: *Riksintresset för vindbruk bör ges företräde framför riksintresseanspråk för kommunikation för sjöfart, förutsatt att tillgängligheten till hamnarna i Ljusne och Sandarne tillgodoses i intilliggande öppet hav och farledsdjupet in till hamnarna säkerställs för att tillmötesgå verksamheternas behov.* Länsstyrelsen anser att det finns för få underliggande argument och resonemang för att kommunen ska kunna understödja ett sådant ställningstagande. Farleder och sjövägar behöver vara dimensionerade för att både tillgänglighet och sjösäkerhet för sjöfarten ska tillgodoses. Detta ska riksintresse kommunikation sjöfart i viss mån säkerställa. All vindkraftsetablering i områden för sjöfart bör föregås av noggrann utredning av bl.a. riskerna för fartygstrafiken. Vilket intresse som har företräde måste därför utredas vidare.

Det är oklart hur de tre områden av riksintresse för vindbruk som finns i kommunen beaktas och hanteras i den kommunomfattande översiktsplanen s. 153. Kommunen hänvisar i ÖP:n till ett tematiskt tillägg om vindbruk från 2014 som pekar ut områden för etablering av vindkraft. Istället för att hänvisa till

vindbruksplanen bör kommunen interagera vindbruksplanen i den kommunomfattande ÖP:n för att ge en samlad och effektiv bild över den fysiska planeringen i kommunen.

Kommunen behöver hänvisa i ÖP:n till riksdagens beslut från 2018 om energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228). Det övergripande målet är att energipolitiken ska förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Sverige ska år 2030 ha 50 % effektivare energianvändning jämfört med 2005. År 2040 ska 100 % av elproduktionen vara förnybar. En ökad energiproduktion från förnybara energikällor är därmed ett nationellt intresse som behöver tillgång till mark- och vattenområden inom ramen för den fysiska planeringen.

Riksintresse försvar

Texten som beskriver riksintressen för totalförsvaret kan förtydligas gällande att totalförsvaret består av både militära och civila delar, där Försvarsmakten ansvarar för den militära delen. Se exempeltext nedan:

”Försvarsmakten har som sektorsmyndighet ansvar att peka ut anspråk som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets militära del. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ansvarar för att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila del.”

Det bör även förtydligas vad som avses med sammanhållen bebyggelse i detta sammanhang, vilket är de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000 och som även är den definition som används av Luftfartsverket (LFV).

Mer information om riksintressen för totalförsvarets militära del finns att läsa i riksintressekatalogen på Försvarsmaktens hemsida¹.

Riksintresse kulturmiljövård

Ur kulturmiljöperspektiv är översiktsplanen inte genomarbetad. Den text som finns i huvuddokumentet på s. 88-91 är kortfattad och i huvudsak bra. Där hänvisas vidare till bilagan *Kulturhistoriskt viktiga miljöer*. Bilagan är i huvudsak samma text som återfanns under rubrik 5.1.1.6 Kulturvärden och R5-områden i gällande ÖP 06. Vid parallellläsning av dokumenten framgår att texten är marginellt redigerad i avseenden som rör säkerställandeambitioner. Här återfinns en del nya ställningstaganden, oftast med röd text, som saknar motivering. Exempelvis har rekommendationen kring förtätning i Skärså ändrats från att *tillägg av komplementbebyggelse kan ske till att mindre tillägg av nya bostadshus kan ske*. Den typen av nya ställningstaganden behöver motiveras. Vidare kvarstår hänvisningar till paragrafer ur ÄPBL samt

¹ www.forsvarsmakten.se/riksintressen

sakupplysningar som rimligen är överspelade såsom konsekvenser av luftfart vid Marmen med flera omständigheter. Likaså saknas skrivningar om exempelvis Söderala centralbygd samt världsarvet Hälsingegårdar i dokumentet. Den lista över övriga kulturhistoriska miljöer som avslutar dokumentet behöver kompletteras med hänvisning till vilket dokument ytterligare vägledning kan återfinnas i. Bilagan behöver uppdateras och kompletteras.

ÖP:n behöver kompletteras med hänvisning till de fördjupade kunskapsunderlag som Länsstyrelsen tagit fram kring riksintressena för kulturmiljövård, se bilaga 1. Dessutom bör det, om det är möjligt, finnas en hänvisning till den stadshistorik för Söderhamns stad som är under framtagande av Lars Nylander vid Hälsinglands museum.

Riksintresse kommunikationer

För utvecklingen av centrala Söderhamn har kommunen pekat ut ett område för bostäder i direkt anslutning till ostkustbanan samt inom riksintressekorridor för kommunikationer - Ostkustbanan. Kommunen bör beakta att en planerad ombyggnation av Ostkustbanan fortsatt finns, vilket gör att korridoren för detta ska beaktas av kommunen vid ny exploatering.

Vid all typ av exploatering samt utveckling intill statlig infrastruktur samt riksintressen ska skyddsavstånd samt skyddszoner hållas.

Miljö kvalitetsnormer

S. 57: under rubriken Vatten och blå stråk, anges målsättningen med Ramdirektivet för vatten som *"Målsättningen med direktivet är att till 2025 ha god ekologisk och vattenkemisk status i alla inlands-, kust- och grundvatten"*. Detta bör ändras till *"Målsättningen med direktivet är att alla ytvattenförekomster ska bibehålla eller uppnå god kemisk och ekologisk status, samt för grundvattenförekomster god kemisk och kvantitativ status, till 2025 eller senast 2027"*.

Planen behöver fortsatt förtydligas så att den status och de miljö kvalitetsnormer som redovisas gäller för förvaltningsperioden 2016–2021. Förtydligande behövs även kring att dessa kommer att uppdateras löpande och att den fysiska planeringen behöver utgå från den mest uppdaterade bedömningen, som redovisas i VISS.

Det saknas fortfarande en tydlig lokal analys kopplat till status och miljö kvalitetsnormer, primärt för ytvatten. Det som redovisas för grundvatten på s. 132 är mer konkret i detta avseende, detta behöver kompletteras även för ytvatten. För ytvatten redovisas status och miljö kvalitetsnormer, men det saknas i stora delar en analys över vilka de största problemen är, var de förekommer, vilken påverkan som finns, och hur det kopplar till åtgärderna, särskilt rörande fysisk planering, som kommunerna är ålagda i

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Planeringsinriktningen att planläggningen ska medverka till måluppfyllelse av vattendirektivet (s. 57) är fortsatt alltför svag.

I avsnittet Hav, kust och skärgård, presenteras ekologisk status men det saknas ställningstagande gällande MKN. I avsnittet om MKN (s. 131) anges som planeringsinriktning att *”Kommunen ska verka för att uppnå miljö kvalitetsnormerna i vattendirektivet för våra sjöar, vattendrag och grundvattenförekomster”*. Det behövs en tydlig koppling även mellan kustvatten och planeringsinriktningen för miljö kvalitetsnormerna.

S.120–121: karta 17 redovisar Ekologisk status för sjöar och vattendrag. Ekologisk status för kustvatten redovisas istället under avsnitt Hav, kust och skärgård. När det gäller kemisk status (Karta 18) redovisas denna däremot för alla ytvatten. För att vara konsekvent, bör kommunen överväga att lyfta även kemisk status för kustvatten till avsnitt Hav, kust och skärgård.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunen behöver se över presentationen av respektive LIS-område. Det är viktigt att det tydligt går att se på kartorna vilket område som är utpekade för LIS. En tydlig presentation av dess specifika nummer, skala och utformning som är genomgående lika genom hela LIS-kapitlet behöver kompletteras handlingarna. Det är även viktigt att det går att utläsa vad området består av idag och om bebyggelse finns på platsen ska detta framgå på kartunderlaget.

I tabellen nedan visas inom vilka områden Länsstyrelsen gör samma bedömning som kommunen avseende utbyggnad av LIS, men även de områden där Länsstyrelsen gör en annan bedömning. I samrådsskedet yttrade sig Länsstyrelsen på följande vis:

”Kommunens förslag på mål och kriterier för LIS-områden är bra vilket bådär gott inför kommande arbete med att peka ut LIS-områdenas avgränsning och innehåll. I övrigt är informationen om respektive LIS-område i nuläget inte tillräcklig för att Länsstyrelsen ska kunna lämna några synpunkter.”

Tilläggas till nedanstående synpunkter på kommunens föreslagna LIS-områden, i utställningsskedet, är att samtliga områden ska lämna en tillräckligt bred och fri passage för allmänheten att passera mellan föreslagen bebyggelse och strandlinjen. Mer information avseende fri passage och allmänhetens tillgänglighet finns att läsa på Naturvårdsverkets hemsida².

Nr	LIS-område	Synpunkt
1	Bergvik	Berör Riksintresse Friluftsliv - Ljusnans dalgång samt Riksintresse Rörligt friluftsliv -

² <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-0175-9.pdf?pid=2601>

		<p>Ljusnan mellan Färila och Bergvik. Sluter an till befintlig bebyggelse. Länsstyrelsen anser att utbyggnad av bostäderna ska placeras söder om Lappstadsvägen i anslutning till befintliga hus. Strandområdet blir då fortsatt tillgängligt för allmänheten.</p> <p>Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
2	Enskär	<p>Utökat strandskydd på 300 meter. Kommunen pekar ut området för mindre verksamhet inriktad mot turism. Den känsliga miljön i området ska bevaras och exploatering bör undvikas. Placeringen är inte lämplig för utbyggnad av flera stugor. Lämpligare placering torde vara i den större hamnen strax norr om området.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
3	Granön/ Trollharen	<p>Området ligger inom Riksintresse Naturvård - Axmarkusten. Generellt strandskydd 100 meter råder. Kommunens avsikt är ett område med inriktning på verksamheter inom turism och näringsverksamhet. Ligger ett stenkast från Axmar naturreservat. Området är ej att lämpligt för ytterligare exploatering.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
4	Gulludden	<p>Generellt strandskydd 100 meter råder. Berör inget Riksintresse eller utpekade naturvärden som Länsstyrelsen känner till. Sluter an till befintlig bebyggelse och exploateringen sker västerut från strandområdet i form av förtätning av permanentboende.</p> <p>Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
5	Holmsveden	<p>Inom ett LIS-område kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas vid dispens och upphävande av strandskyddet. Kommunen ska kunna motivera beslutet i varje enskilt fall. Åtgärden ska till exempel bidra till att skapa långsiktiga arbetstillfällen eller till att det</p>

		<p>fortsatt ska kunna finnas butiker och offentlig service på landsbygden.</p> <p>Holmsveden är ort som har en nedåtgående befolkningsutveckling. Syftet med att peka ut LIS är att underbygga en utveckling av landsbygden. I Holmsveden finns det redan ett stort antal hus som står tomma.</p> <p>Kommunen pekar ut två områden i Holmsveden som ligger i direkt anslutning till befintlig infrastruktur, väg 588 och Norra stambanan. I Holmsveden finns det även en riksintressekorridor runt Norra stambanan. Inom korridoren har kommunen pekat ut ett LIS-område.</p>
5 a		<p>Ligger i södra änden av Härnebosjön söder om väg 588. Generellt strandskydd 100 meter råder. Avser permanent- och fritidsboende. Det finns en risk att sjön belastas av utbyggnad i form av enskilda avloppslösningar. Länsstyrelsen anser att avloppsfrågan ska lösas för att sjön inte ska belastas ytterligare.</p> <p>Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
5 b		<p>Ligger i västra delen av Härnebosjön. Är idag måttligt exploaterat med några få bostäder. Kommunen är otydliga i sitt utpekande och nämner såväl camping som fokus på bostäder. Ur natur- och strandskyddssynpunkt är det mindre lämpligt att exploatera området.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
5 c		<p>Ligger relativt centralt i anslutning till järnvägen, kommunen avser att bygga permanentbostäder. Länsstyrelsen anser att det blir en naturlig förtätning av centrala delarna med nära till väg och järnväg. Vid planerad exploatering inom detta område ska en tidig dialog skapas med Trafikverket samt Länsstyrelsen för att säkerhetsställa att exploateringen inte påverkar riksintressekorridoren negativt.</p>

		Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
6	Klacksörarna	Ligger i Söderhamns norra skärgård. Strandskydd om 300 meter råder. Ligger inom marint utredningsområde benämnt Klacksörarna. Landinventering är gjord under 2019 och rapport kommer innan jul 2019. Det pågår reservatsbildning inom området. Området är i stort sett oexploaterat med ett fåtal byggnader. Det är inte lämpligt att bygga ut med mer än kanske ett par stugor. Nyttan med ett LIS-område blir därför mycket liten och kommunen bör i framtiden utreda eventuell utbyggnad av området med en enstaka stuga i form av strandskyddsdispens. Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.
7	Ljusne	
7 a	<i>Industrivägen/ Gjutarvägen/ Vårdbergsvägen</i>	Ligger inom Riksintresse Friluftsliv - Ljusnans dalgång. LIS-området syftar till att möjliggöra för permanentboende. Kan anses lämpligt att förtäta i närhet till kommunikation och övrig bebyggelse i Ljusne. Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
7 b	<i>Holmen</i>	Ligger i anslutning till befintlig gästhamn och syftar till att utveckla turistverksamheten. Bedöms som lämpligt då det finns förutsättningar att ansluta till befintliga bryggor/pirar och kajer i området. Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
c	<i>Älvens södra strand</i>	Ligger i anslutning till befintlig camping och syftar till att utveckla denna. Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
8	<i>Rönnskär</i>	Ligger inom utvidgat strandskydd på 300 meter. Marint skyddsvärt område benämnt Lilljungfrun. Ligger även inom Riksintresse

		<p>kulturmiljövård - Rönnskärs fiskeläge. Länsstyrelsen bedömer att utbyggnad av området inte ligger i linje med strandskyddsbestämmelserna. Området berörs även av fornlämningar.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
9	Sandarne/Stenöorn	
9 a	Sandarne båtklubb	<p>Ligger i anslutning till Sandarne båtklubb. Inriktning verksamheter vilket kan vara lämpligt då det redan är exploaterat och sluter an till kommunikation på ett bra sätt.</p> <p>Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
9 b	Stenöorn	<p>Ligger inom utvidgat strandskydd på 300 meter och ett stenkast från Stenöorn naturreservat, Natura 2000-område samt Riksintresse Naturvård. Mycket fin natur som bör lämnas orörd. Länsstyrelsen anser att det är lämpligare att bygga på norra sidan av vägen i anslutning till den bebyggelse som finns där.</p> <p>Naturreservatet har under perioden 1 april till och med 31 augusti tillträdesförbud. Att möjliggöra LIS för restaurang och camping bedöms som direkt olämpligt.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
10	Storjungfrun	<p>Storjungfrun ligger inom strandskydd 300 meter, Naturreservat och Riksintresse Naturvård - Axmarkusten.</p> <p>Att förlägga ett LIS-område på en ö bidrar inte till att öka utvecklingen av landsbygden. Nyttan med ett LIS-område blir därför mycket liten och kommunen bör utreda eventuell utbyggnad av området med enstaka stuga i form av strandskyddsdispens.</p> <p>Storjungfrun berörs även av fornlämningar.</p>
10 a		<p>Området ligger vid Fyrhamnen. Att anlägga ny/nya stugor i anslutning till befintliga bedöms inte påverka strandskyddet negativt.</p>

		<p>Kommunen behöver dock hantera den utbyggnaden i form av strandskyddsdispens.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
10 b		<p>En mindre serviceanläggning och någon övernattningsstuga kan vara lämpligt i anslutning till befintlig för att exempelvis tjäna till att bistå personer som hamnat i sjönöd.</p> <p>Kommunen behöver hantera den utbyggnaden i form av strandskyddsdispens.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
11	Stråtjärä	<p>Området ligger inom Riksintresse Friluftsliv – Ljusnans dalgång samt Riksintresse Rörligt Friluftsliv – Ljusnan, mellan Färila och Bergvik. Syftar till att utveckla campingområdet och bidra till turismen i form av stugor eller servicehus. Bedöms som lämpligt. Delar av området består idag av jordbruksmark. I planärenden där jordbruksmark föreslås bebyggas behöver kommunen föra ett resonemang kring den brukningsvärda markens kvalitet, om den tänkta exploateringen är ett väsentligt samhällsintresse, samt göra en bedömning och redogöra för om den tänkta exploateringen kan ske på annan mark.</p> <p>För att få bebygga brukningsvärd jordbruksmark krävs det alltså enligt 3 kap 4 § MB en konkret utredning som visar att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark. Om kommunen kan redogöra för detta på fullgott sätt är Länsstyrelsen överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
12	Söderhamnsfjärden	
12 a	<i>Djupvik</i>	<p>LIS-området avser fokus på friluftslivet där det ska lyftas fram en historiepark. Utbyggnad sker i form av en grusväg samt ny brygga. Inga planer på bostäder i dagsläget. Lämpligt som LIS med fokus på friluftsliv och historia.</p>

		Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
12 b	<i>Mariehill</i>	<p>LIS-området syftar till att möjliggöra permanentboende. Området är placerat nära vattenlinjen och området består av orört skogsområde. Det mer lämpliga är att området placeras norr om vägen i syfte att förtäta på den sidan.</p> <p>Länsstyrelsen anser att området inte är lämpligt för LIS.</p>
12 c	<i>Stugsund</i>	<p>Det är svårt att få en helhetsbild av områdets utbredning när det är uppdelat på flera olika områden. Det sluter dock an till befintlig infrastruktur.</p> <p>Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
13	Trönö	<p>Ligger helt inom Riksintresse Naturvård – Lötån-Norrålaån. Stora delar av området består idag av jordbruksmark. I planärenden där jordbruksmark föreslås bebyggas behöver kommunen föra ett resonemang kring den brukningsvärda markens kvalitet, om den tänkta exploateringen är ett väsentligt samhällsintresse, samt göra en bedömning och redogöra för om den tänkta exploateringen kan ske på annan mark.</p> <p>För att få bebygga brukningsvärd jordbruksmark krävs det alltså enligt 3 kap 4 § MB en konkret utredning som visar att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark. Om kommunen kan redogöra för detta på fullgott sätt är Länsstyrelsen överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.</p>
14	Tönnebro	<p>Området syftar till att utveckla nuvarande turistanläggning i form av hotell eller stugor. Lämpligt då det redan finns restaurang, bensinstation och annan service på platsen. LIS-planen öppnar även upp för personalbostäder då det är långt till närmaste samhälle.</p>

		Länsstyrelsen är överens med kommunen avseende utbyggnad av LIS inom detta område.
--	--	--

Hälsa och säkerhet

Buller

Det saknas fortsatt ställningstagande från kommunen vad avser frågor om buller. Det ska även framgå att nybyggnation av bostäder kommer att prövas genom gällande bullerförordning och att riktvärdena ska följas. Detta syftar till att vägleda framtida detaljplanering. Länsstyrelsen kommer att granska kommunens detaljplaner avseende buller och har uppdrag att säkerställa att detaljplaner inte riskerar att hota människors hälsa och säkerhet. I detta ingår en rimlig bullersituation vid bostäder.

Förorenade områden

Det är lämpligare att benämna förorenad mark i ÖP:n som förorenade områden. Föroreningar behöver nämligen inte enbart vara begränsade till marken utan det kan vara förorenade sediment, vatten samt förorenade byggnader också.

En del av de förorenade verksamheterna är utpekade i ÖP:n. Det bör dock finnas ett ställningstagande och argument till varför just dessa är utpekade och inte andra, samt att det på sikt kan komma att saneras inom vissa utpekade områden. Det är av vikt då ÖP:n sträcker sig under lång tid framöver. Kommunen bör föra ett resonemang kring de förorenade områdena i mer generella ordalag och ungefär var de ligger placerade i kommunen rent geografiskt samt de vanligaste typerna av verksamheter som kan ha orsakat förorenade områden.

Ras, skred, översvämning och erosion

I kapitlet Miljö-, hälso- och säkerhetsrisker samt klimatanpassning, finns det i granskningsmaterialet ett avsnitt med rubriken Förorenad mark och geotekniska markförhållanden. Ingen egentlig beskrivning ges dock av de geotekniska markförhållandena, vilket översiktsplanen kan stärkas av när det ger en ökad förståelse av markförhållandena och dess begränsningar. En planeringsinriktning ges dock att *"genomföra geologiska undersökningar i samband med detaljplanering i områden som ligger nära vatten eller av andra anledningar har förhöjd risk för ras och skred"*. Detta är positivt, men det behöver tilläggas att även geotekniska stabilitetsutredningar behöver genomföras i sådana områden. Områden med förutsättningar för skred, framtagna av SGU, visas också i karta, liksom en karta med stränders eroderbarhet. En komplettering bör göras med en teckenförklaring, samt text som beskriver kartorna, särskilt som den förstnämnda kartan kan användas som

underlag för bedömning av var geotekniska undersökningar är särskilt viktiga att genomföra i samband med detaljplanering och bygglov.

Mer information om ras och skred ges under rubriken Klimatanpassning där MSB:s översiktliga stabilitetskartering nämns. Enligt SGI rekommenderas det fortsatt att de identifierade bebyggda områdena som vid tidpunkten inte uppfyllde rekommenderade stabilitetskrav redovisas i en karta som underlag för planering av ny bebyggelse, samt att en åtgärdsplan tas fram för den befintliga bebyggelsen. En planeringsinriktning anges för Klimatanpassning - Ras och skred där *"Risk för ras, skred och erosion ska beaktas vid all nybebyggelse"* samt att *"Geotekniska undersökningar ska genomföras med syfte att bedöma riskerna för ras, skred och erosion i förhållande till förändrade förutsättningar på grund av ett förändrat klimat"*.

Den interaktiva översiktsplanen, som är ett utmärkt verktyg att öka tillgängligheten till informationen, bör även den kompletteras med ovanstående synpunkter.

Radon och radioaktiv strålning

Elektromagnetiska fält

Det är positivt att elektromagnetiska fält tas upp i den utställda planen, och att rekommendationer från flera myndigheter återges. Dock bör det förtydligas att det finns bra kunskap om vilken exponeringsnivå som behöver uppnås för att det ska finnas säkerställda hälsorisker med elektromagnetiska fält. Gällande referensvärden är satta för att med marginal skydda mot säkerställda hälsorisker. Det finns indikationer på effekter även vid exponeringsnivåer under gällande referensvärdesnivåer, men i dessa fall är orsakssambanden inte säkerställda. Elektromagnetiska fält i stadsmiljö är vanligtvis flera hundra gånger lägre än referensnivån. Vid samhällsplanering ska Miljöbalken beaktas när det gäller elektromagnetiska fält.

På s. 136 bör stycket *"...men inte vilka egenskaper som kan medföra hälsorisker. Man vet fortfarande ganska lite om hur magnetfält påverkar människor"* strykas eller omformuleras.

Radon

Den 1 juni 2018 trädde den nya strålskyddslagen (SFS2018:396) i kraft. Det har medfört förändringar i regleringen av radonhalter i inomhusluft i bostäder, lokaler och på arbetsplatser. Införandet av den nya strålskyddslagen har medfört att Folkhälsomyndighetens riktvärde för radon i inomhusluft inte längre är aktuellt. Istället bör man vid befintlig bebyggelse utgå ifrån referensnivå som anges i Strålskyddsförordningen (SFMFS2018:506)³. Vid

³ <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/regler/lagar-och-forordningar/>

nybyggnation gäller som tidigare Boverkets gränsvärde (BBR 2011:6) som är 200 Bq/m³ uttryckt som årsmedelvärde.

På s. 136 bör stycket ”..enligt Miljöbalken kan myndigheterna kräva att en fastighetsägare sänker halten under 200 Bq/m³” omformuleras så att den istället hänvisar till Strålskyddslagen.

Ultraviolet (UV) strålning

Resonemang kring UV-strålning saknas i underlaget. Kommunen har en viktig roll i utformandet av utemiljöer där barn vistas. Det finns anledning att planera barns utemiljöer, exempelvis kring skolor och förskolor, så att den miljö barnen vistas i innebär en variation vad gäller områden med sol och skugga. Samtliga cancerformer som har koppling till UV-strålning har ökat i Sverige det senaste decenniet, och exponering i barndomen anses spela en särskild roll. Mer information går att finna på Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida⁴ och kan användas som ett stöd för kommuner och andra som planerar skolgårdar, förskolegårdar och parker.

Regionalt perspektiv

Tillväxt

Det är positivt avseende den regionala utblick som beskrivs i ÖP:n, samt kommunens roll i ett regionalt perspektiv. Det bör dock läggas ytterligare tyngd på analyser, underlag och verktyg från Region Gävleborgs arbete med kunskapsobjektet ”Gävleborgs funktionella geografi”, och kopplingar till detta bör nyttjas ytterligare och tydligare framöver.

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen lyfter upp möjligheterna att omvandla befintliga lokaler till bostäder, vilket också framhävs i bostadsförsörjningsprogrammet. Genom omvandling kan kommunen öka tillskottet av nya bostäder utan att behöva förlita sig på enbart nyproduktion. Eftersom det generellt sätt är dyrt att bo i nyproduktion finns även förutsättningar för att en del av detta nytillskott av bostäder kan efterfrågas av fler.

Allmänna intressen

Kulturmiljöprogrammet

Ambitionen att ta fram ett kommuntäckande kulturmiljöprogram är utmärkt och Länsstyrelsen understryker att det arbetet bör prioriteras och då särskilt angeläget i avseendet hur riksintressena för kulturmiljövård kan säkerställas med detaljplanering eller områdesbestämmelser. Här kan kommunen med

⁴ <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/sol-och-solarier/rad-och-rekommendationer/planera-for-sol-och-skugga-pa-forskolegardar-och-skolgardar/>

fördel använda sig av det kunskapsstöd som Boverket tagit fram på sina sidor PBL-kunskapsbanken där exempel från ett flertal olika kommuntyper finns redovisade. Länsstyrelsen kan också bidra med ekonomiskt stöd för framtagande av ett sådant program.

Kommunikation och infrastruktur

Biltrafik

Kommunens inriktning att ta fram en trafikstrategi är positiv och ett viktigt underlag i det fortsatta utvecklingsarbetet. En trafikstrategi skapar tydliga riktlinjer och strategier för hur kommunen ska fortsätta sitt arbete i att skapa långsiktigt hållbara transportsystem i enlighet med kommunens övriga utveckling.

Det är positivt att utvecklingsområden av verksamheter pekas ut vid redan befintlig infrastruktur som är avsedd för farligt gods. Utvecklingsområdet för E-center logistikområde utpekas i planhandlingarna över området där en triangelanslutning mellan Ostkustbanan och Kilaforsspåret finns. Denna triangelanslutning är något som kommunen ska ta hänsyn till vid exploatering av E-center logistikområde.

Vid utveckling av både E-center logistikområde och E-center handelsområde kommer en trafikökning att ske. Hur denna ökning kan komma att påverka trafiken på närliggande vägar såsom väg 50 och E4 är något som kommunen fortsatt ska utreda. Detta för att kunna minimera risken för köbildning och upprätthålla trafiksäkerheten på vägarna. Det är viktigt att den statliga infrastrukturen inte påverkas negativt av exploateringsföretag.

Godstrafik

Det är positivt att det under avsnitten godstransporter och verksamhetsområden, framgår att viktiga hamnars funktion ska säkerställas och ska ges förutsättning att utvecklas.

Det bör även nämnas att ett prioriterat område i regeringens nationella godstransportstrategi är att främja en överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart. Kommunen bör beakta möjligheten att bidra till detta i sitt framtida planarbete.

Teknisk försörjning

Vindkraft

Det nämns ingenting om flyghinder för den civila luftfarten i översiktsplanen, endast Försvarmaktens regler nämns. Vad som gäller avseende civil luftfart bör nämnas i alla översiktsplaner för att säkerställa att Luftfartsverket (LFV) och Försvarmakten remitteras i dessa ärenden. Följande gäller för civil luftfart:

Alla byggnadsobjekt oavsett typ som master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till LFV. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Befinner sig objektet till havs eller i insjö ska även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras⁵.

Observera att som en konsekvens av ovanstående ska även alla vindkraftverk som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta, oberoende av position, remitteras till LFV. Detta gäller överallt, även inom områden speciellt utpekade för vindkraft. Vidare gäller att alla objekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan som förekommer i kommunala planer ska remitteras till LFV.

Samråd ska alltså inte enbart ske med Försvarmakten när det gäller höga objekt utan även med LFV för civil luftfart. Vidare ska alltid samråd ske med berörda flygplatser inom 60 km radie från det objekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan som ska uppföras.

För Försvarmakten gäller att objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse samt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse ska samrådas med Försvarmakten. Observera skillnaden i höjder gentemot civil luftfart ovan.

LFV's CNS-utrustning⁶ (Communication, Navigation, Surveillance) finns dels på och invid flygplatser men även ute i terrängen runt om i Sverige. Dessa anläggningar är skyddsobjekt enligt lag och de får inte avbildas på kartor, foto eller liknande. De omges av olika stora skyddsområden beroende på typ av utrustning. Inte heller skyddsområdena får avbildas i kommunala planer eller på kartor. LFV har remisstjänsten CNS-analys för att göra bedömning av eventuell påverkan på CNS-utrustning av höga objekt. Observera att det är varje flygplats för sig som ansvarar för sina in- och utflygningsvägar och hinderytor, inte LFV.

Klimat- och energipåverkan

Vid planering av samhället bör hänsyn tas till det framtida klimatet. Exempelvis förväntas lufttemperaturen att stiga, risken för skyfall öka och flödena i våra vattendrag förändras med ändrade nederbördsförhållanden och snötillgångar. Havsnivån stiger men landhöjningen kompenserar till viss del den stigande nivån⁷, mer i norra Sverige än i Södra⁸.

⁵ <http://www.lfv.se/tjanster/lufttrumstjanster/cns-analys>

⁶ Med CNS-utrustning menas utrustning för kommunikation, navigation och övervakning (Communication, Navigation, Surveillance). Analysen grundar sig på Svensk Standard 447 10 12 utgåva 1:1991 "Skyddsavstånd för luftfartsradiosystem mot aktiva och passiva störningar för elektrisk kraftöverföring och tågdrift", Standardiseringskommissionen i Sverige, samt på ICAO DOC 015.

⁷ <https://www.smhi.se/klimat/havet-och-klimatet/havsniva-1.120165>

⁸ <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/lansanalyser/>

I ÖP:n bör översvämningsskänsliga områden tydligt utpekade och riktlinjer finnas för områdenas användning. Kommunen ska vara väldigt restriktiv med att tillåta ny bebyggelse av bostäder och samhällsviktig verksamhet i översvämningsskänsliga områden, exempelvis LIS-områden, de bör anpassas så att de klarar översvämningar. Förändrade översvämningssrisker i framtida klimat bör även beaktas.

Södra Norrlands kustland ligger i ett område i Sverige som historiskt drabbats av flera stora nederbördsmängder både i form av snö och av regn. Detta är viktiga aspekter när kommunen planerar för markanvändningen inom sin kommunomfattande översiktsplan.

Naturresurser

Vatten som naturresurs

Viktigt att tänka på är att informationen inom vattenförvaltningen inte är statisk utan går i cykler. Indelning/avgränsning av grundvattenförekomster, påverkansanalys, statusklassning, riskbedömning, åtgärdsförslag och miljö kvalitetsnorm revideras vart 6:e år. Påverkan, status och risk kan även ändras emellan förvaltningscyklerna om ny kunskap kommer fram. Just nu pågår en revidering och det finns t.ex. nya statusklassningar för cykel 3 som skiljer sig från de som redovisas i ÖP:n. Även grundvattenförekomsten Holmsveden är ny för cykel 3 och förekomsten Växbo/Mohed har uppdelats i två separata förekomster.

Andrar delar som t.ex. åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer för cykel 3 kommer inte att beslutas av Vattenmyndigheten förrän i slutet av 2021. Det är upp till kommunen att bestämma om informationen från cykel 2 eller 3 redovisas i ÖP:n. Det är dock viktigt att vara tydlig med vilken cykel det är som redovisas och att hänvisa till att informationen kommer att ändras under livslängden av ÖP:n och var aktuell information kan hittas (t.ex. VISS eller Vattenmyndigheten).

S. 132: det finns i granskningsmaterialet en karta (karta 22) som visar grundvattenförekomsternas kemiska status istället för MKN. Ändring behövs även i bildunderskriften. Ange när informationen hämtades dvs. vilken vattenförvaltningscykel det är och var aktuell information går att hitta.

S. 132, tabell 2: fel på rad fem ("kemisk status: Råvattenkontroll"). Ange när informationen hämtades dvs. vilken vattenförvaltningscykel det är och var aktuell information går att hitta.

S. 134, karta 24: texten anger att kartan visar grundvattenförekomster men den visar bara vattenskyddsområden.

Vattenskyddsområden finns nu med på karta 24, s. 134, tillsammans med rekommenderade vägar för farligt gods där det framgår att det finns flera vattenskyddsområden inom kommunen där rekommenderad väg för farligt gods

går igenom vattenskyddsområden. Det saknas dock ett ställningstagande i texten hur dessa intressen ska vägas mot varandra och vilka risker det innebär för vattenförsörjningen.

Avsnittet Långsiktig och säker dricksvattenförsörjning har inte utvecklats sedan samrådet. Det saknas fortfarande en beskrivning av kommunens vattenskyddsområden och om det finns gällande skyddsföreskrifter för samtliga skyddsområden.

En tydligare hänvisning till kommande VA-plan bör arbetas in i materialet.

Det är viktigt att förtydliga att Ljusnanåsen i Söderhamns kommun motsvarar grundvattenförekomsten Växbo/Mohed SE680551-154711 för att tydligare kunna se sambandet mellan dricksvattenförsörjning och grundvattnets status.

Jordbruk

Jordbruksmark är en viktig resurs och frågan om exploatering av jordbruksmark har uppmärksammats allt mer de senaste åren. Hur kommunen arbetar för att upprätthålla ett livskraftigt och fungerande jordbruk kommer att bli en allt viktigare fråga i framtiden med anledning av både klimatförändringar och exportläget till följd av krissituationer i världen. Det är viktigt att brukningsvärd jordbruksmark inte tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar och att mer ambitiösa och grundliga undersökningar görs för eventuella undantag från detta. I planärenden där jordbruksmark föreslås bebyggas, behöver därför kommunen vara tydlig med att brukningsvärd mark inte ska användas eftersom det finns mark med sämre kvalitet, alltså ej brukningsvärd. I såväl Sveriges nationella livsmedelsstrategi som i länets handlingsplan slås det fast att primärproduktionen ska öka. Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel har under lång tid sjunkit, samtidigt som efterfrågan på närproducerad och/eller ekologisk mat ökar. Ekologisk produktion tar större arealer i anspråk eftersom det krävs mer egenproducerat foder och det inte går att använda handelsgödsel och växtskyddsmedel för att höja skördenivåerna.

Kommunen belyser jordbruksmarkens betydelse i ÖP:n, men detta bör utvecklas ytterligare kopplat till hur man avser uppfylla kraven i 3 kap 4 § miljöbalken. Det är positivt att det finns tydliga planeringsinriktningar kopplat till kapitlet om Lokal mat och ett rikt odlingslandskap. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. I planärenden där jordbruksmark föreslås bebyggas behöver därför kommunen föra ett resonemang kring den brukningsvärda markens kvalitet, om den tänkta exploateringen är ett väsentligt samhällsintresse, samt göra en bedömning och redogöra för om den tänkta exploateringen kan ske på annan mark. För att få bebygga brukningsvärd jordbruksmark krävs det alltså enligt 3

kap 4 § MB en konkret utredning som visar att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 januari 2019 i mål nr P 3809-18).

Detta innebär med andra ord att kommunen redan i översiktsplanarbetet ska redovisa alternativa utbyggnadsområden och även belysa konsekvenser från allmän synpunkt av de olika alternativen, om avsikten är att bebygga brukningsvärd jordbruksmark (se prop. 1985/86:3 s. 54 och s. 158).

Om brukningsvärd jordbruksmark trots allt exploateras bör ny jordbruksmark erbjudas drabbade jordbrukare. Det är också viktigt att undvika att mark splittras till allt för små fält eller inte går att nå därför att vägar och annan infrastruktur delar landskapet.

Söderhamns kommun har ca 4 700 hektar åker och ca 25 000 invånare. Söderhamn är självförsörjande på ägg men i övrigt är självförsörjningsgraden mycket låg. Fram till 1990 fanns en omfattande mjölkproduktion och även en hel del spannmål, men sedan dess har spannmålen ersatts med vall och mjölkprodukter med köttjur.

Självförsörjningen av livsmedel är mycket låg, se figur nedan. Det produceras mycket liten andel av behovet av mjölk, nöt-, gris-, lamm- och kycklingkött. Ägg är den enda jordbruksproduktion som kommer upp i nivå med behovet. Med tanke på att det finns jordbruksmark i linje med kommunens totala behov finns en utvecklingspotential för produktion och för sysselsättning inom livsmedel i kommunen. Även om antalet invånare inte skulle komma att öka i framtiden ska tillgången till jordbruksmark ses som en värdefull tillgång. Kommuner med odlingsresurser i närområdet blir därför mycket viktiga för kommuner som saknar detta för att klara sin egen livsmedelsförsörjning i framtiden.

Skogsbruk

Det saknas en beskrivning av skogen som naturresurs. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt minimera åtgärder som

påtagligt försvårar ett rationellt skogsbruk (enl. hushållningsbestämmelsen 3 kap MB).

Kontinuerligt bildas nya skyddade områden och nya nyckelbiotoper identifieras, vilka redovisas på Skogens Pärlor⁹. Om åtgärder riskerar att skada ett biotopskyddsområde ska dispens sökas hos Skogsstyrelsen.

Geografiska fördjupningsområden

Kust och hav

S. 124: avsnittet som rör havsplanering bör uppdateras utifrån granskningsversionen av havsplanerna¹⁰. Indelningen av allmänna intressen har ändrats. Till exempel är tidigare allmänt intresse Attraktiva livsmiljöer, nu uppdelat i två allmänna intressen, kultur och rekreation. Vidare bör det tydligt redovisas vilka av dessa allmänna intressen som är aktuella för Söderhamns planområde. Karta 20 är alltför otydlig i detta avseende, och den interaktiva översiktsplanen verkar ännu inte omfatta denna del av ÖP:n.

S. 124: det nämns att den övergripande målsättningen för havsplaneringen är att skapa förutsättningar för god havsmiljö. Det bör förtydligas att en god havsmiljö enligt havsmiljöförvaltningen avses. Beslutat åtgärdsprogram för havsmiljön¹¹ innehåller också åtgärder riktade till myndigheter och kommuner. Detta åtgärdsprogram, och dess innebörd för en kustkommun, bör lyftas in i avsnittet om Hav, kust och skärgård, alternativt i avsnittet om miljö kvalitetsnormer.

S. 125: område B146 redovisas, men textbeskrivningen är ofullständig. Det framgår inte heller hur detta område är betecknat i havsplanen (dvs Efn), vad beteckningen står för, vilka allmänna intressen som har företräde, vilken särskild hänsyn som ska tas och varför.

S. 125: karta 20 (allmänna intressen längs kusten) bör även inkludera kustnära naturreservat, inklusive marina.

S. 126, avsnitt bebyggelse: andel bebyggelsepåverkad havsstrandlinje år 2017 finns redovisad per län¹² och texten bör uppdateras utifrån detta.

S. 126, avsnitt bebyggelse: grunda vattenområden är inte bara viktiga habitat för många fiskarter, utan fungerar som viktiga uppväxt- och rekryteringsmiljöer för både fiskar och ryggradslösa djur. Dess nyckelroll kan beläggas mer i ÖP:n.

S. 126, planeringsinriktningar: bra och tydliga planeringsinriktningar. När det gäller inventeringar av naturvärden nämns att sådana ska genomföras för att öka kunskapen om haven, men inte riktigt hur de sedan ska tas tillvara.

⁹ <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

¹⁰ <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/havsplanering/havsplaner/forslag-til-havsplaner.html>

¹¹ God havsmiljö 2020, marin strategi för Nordsjön och Östersjön, del 4: Åtgärdsprogram för havsmiljön. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:30

¹² sverigemiljomal.se

Övriga frågor

Läsbarhet

Kartorna i pdf-versionen behöver revideras eftersom det är svårt att uppfatta viktig information när kartorna är små.

På kommunens hemsida finns en interaktiv version där det går att zooma in i kartorna. Detta gäller inte det viktiga avsnittet ”Allmänna intressen” där både text och kartor saknas i den interaktiva versionen. Det försvårar granskningen av avsnittet betydligt.

På ett flertal ställen inom översiktsplanen stämmer inte kartor/bilder överens med kart- och figurtexten. Detta behöver ses över i hela dokumentet.

ÖP:n skulle gynnas av en förtydligande markanvändningskarta där alla allmänna intressen kan ses på en och samma gång för att förtydliga var det kan finnas motstridiga intressen och områden där det krävs särskild hänsyn för t.ex. dricksvattenförsörjning eller annat.

Samrådsredogörelse

Vad beträffar synpunkter som rör Ras, skred, översvämning och erosion, så saknas det i samrådsredogörelsen kommentarer från kommunen hur de avser att beakta inkomna synpunkter från samrådsskedet. Dock är granskningsmaterialet uppdaterat baserat på Ras, skred, översvämning och erosion, vilket kan anses gott nog.

Utöver detta så är det svårt att läsa och hitta i samrådsredogörelsen överlag. Det är även svårt att få en helhetsbild av kommunens kommentarer kopplat till Länsstyrelsens samrådsyttrande.

Miljökonsekvensbeskrivning

De globala hållbarhetsmålen har använts som ramverk. I hållbarhetsbedömningen har även de nationella miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen inbegripits i analysen med de globala målen. Det är svårt att utläsa hur de nationella miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen relaterar till de globala målen, illustrationen är delad över två sidor.

S. 24-25: text på s. 25 finns redan på s. 24.

S. 26: det nämns under mål 14 att *flera kust- och skärgårdsmiljöer på landsbygden har pekats ut som intressanta områden för en ökad mänsklig tillgång*. Av ÖP:n är det svårt att utläsa var dessa områden är belägna, samt vad som avses med ”ökad mänsklig tillgång”. Det behöver förtydligas om det är i syfte rekreation och friluftsliv eller inom bebyggelse

De som medverkat i beslutet

I ärendet har landshövding Per Bill beslutat och Emma Eriksson varit föredragande. Enhetschef Patrik Havermann har deltagit i ärendets slutliga handläggning.

I handläggningen av ärendet har handläggare från enheten för natur, enheten för landsbygd och tillväxt, enheten för miljö och enheten för samhällsutveckling deltagit. Utöver Länsstyrelsens medarbetare har representanter från Energimyndigheten, Försvarmakten, Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, SMHI, Statens geotekniska institut, Strålsäkerhetsmyndigheten, Tillväxtverket och Trafikverket lämnat synpunkter som beaktats i handläggningen av ärendet.

Denna handling är godkänd i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilagor

Bilaga 1:

Riksintressen i Söderhamns kommun, ett kunskapsunderlag 2015-12-22.

Kopia till

Energimyndigheten
Försvarmakten
Luftfartsverket
Sjöfartsverket
Skogsstyrelsen
SMHI
Strålsäkerhetsmyndigheten
Statens geotekniska institut
Tillväxtverket
Trafikverket